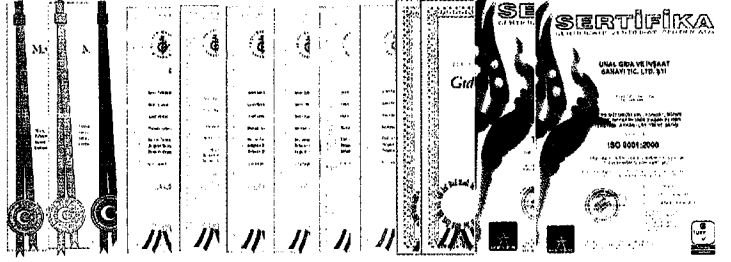

ÜNAL

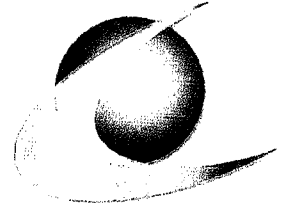
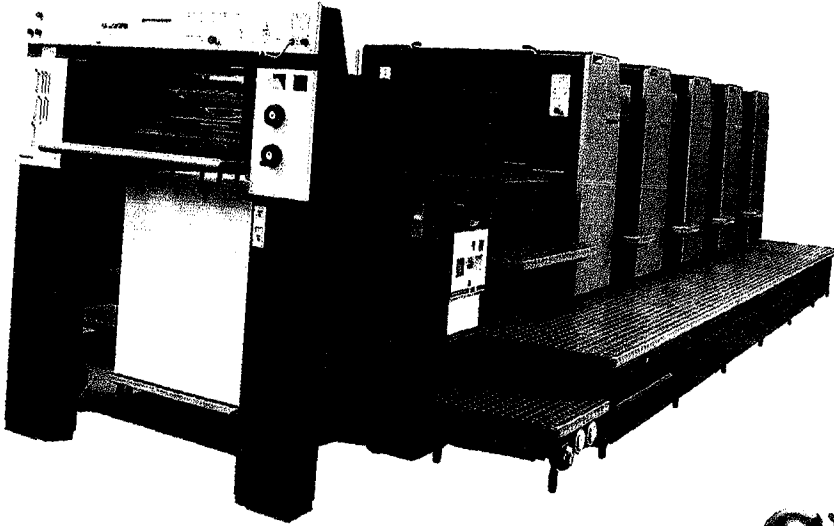
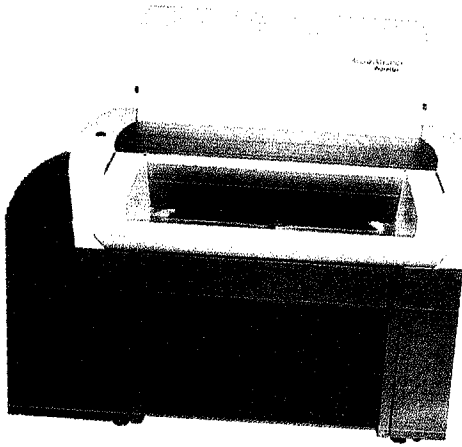
Gıda ve İnş. San. Tic. Ltd. Şti.

Süt-Yoğurt-Ayran-Peynir-Tereyağı Tulum ve Kaşar Peynirleri

Sivas Caddesi 7. Km. No:439 KAYSERİ
Tel.:0.352 241 01 25 - 241 06 38 Fax:0.352 241 01 21
www.unalsut.com info@unalsut.com

Computer T_oP_{late} teknolojisi
İle Tabiyattaki
RE Klerin Baskıya
Yansıması

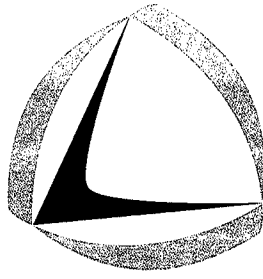

CIHAN OFSET

1. Organize Sanayi Bölgesi 4. Cadde No: 18 KAYSERİ
Tel.: +90 352 322 02 00 (Pbx) Fax: +90 352 322 07 77
cihanmekaoffset@gmail.com

MEKA
OFSET

BİR CIHAN OFSET KURULUŞUDUR.

LANDIRENZO®

Otogaz Sıralı Dönüşüm Sistemleri
www.landi.it

**OPEL SIFIR KM ARAÇLARDA
LPG MONTAJIMIZ BAŞLAMIŞTIR.
SIFIR ARACINIZ HEM LPG Lİ OLSUN
HEM DE GARANTİSİ BOZULMASIN**

Türkiye Distribütörü

OLGUN®
LPG

www.olgunlpg.com

444 1 LPG

444 1 574

İstanbul : 0216 417 00 95

Ankara : 0312 387 52 63

Adana : 0322 429 44 45

Kayseri : 0352 330 22 00

İzmir : 0232 461 13 03

Yıl : 16
Sayı : 87
Ocak-Şubat 2009

SAHİBİ
DOĞU TÜRKİSTAN
KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
GENEL MERKEZ ADINA
Seyit TÜMTÜRK

GENEL YAYIN MÜDÜRÜ
Oktay BOZKURT

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Ebubekir TÜRKSOY

EDİTÖR
M. Dursun SÜYDÜNLÜ
editor@gokbayrak.com

HABER MÜDÜRÜ
Abdulahkim SELÇUK

YAYIN KURULU
Prof. Dr. Alimcan İNAYET
Prof. Dr. Metin KARAÖRS
Prof. Dr. Remzi KILIÇ
Prof. Dr. Uygur TAZEBEY
Prof. Dr. Zekeriya KİTAPÇI
Yard. Doç. Erkin EMET

REKLAM ve ABONE
Oktay BOZKURT
oktaybozkurt@gokbayrak.com
Gsm: 0535 461 38 93

YILLIK ABONE
Yurt İçi Abone : 20 YTL | Resmi Abone : 60 YTL
Avrupa : 25 Euro | Diğer ülkeler : 35\$

YURT İÇİ POSTA ÇEKİ
Oktay BOZKURT : 692046

BANKA HAVALE Sİ (EFT)
Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği
İş Bankası Kayseri Şubesi
TL: 5300 1944272

EUR TR 22 0006 4000 002 5300 0172164
USD TR 28 0006 4000 002 5300 4059137
CHF TR 97 0006 4000 002 5300 4059156

İDARE YERİ & YAZIŞMA ADRESİ
Hoca Ahmet Yesevi Mh. Türkistan Evleri 44. Sk. 28/A
38090 Kocasinan / KAYSERİ - TÜRKİYE
Tel: (0352) 339 39 65 | Fax: (0352) 337 35 04
Web: www.gokbayrak.com
E-mail: gokbayrak@gokbayrak.com
ISSN 1303 - 5282

Yayınlanan yazıların sorumluluğu yazana aittir. Gönderilen yazılar yayınlansın veya yayınlansın ıade edilmez. İsim zikredilerek ıktibas edilebilir.

DIZAYN & BASKI
CİHANofset 322 02 00
cihanmekaoftset@gmail.com

TÜRK MİLLETİ YİĞİT BİR EVLADINI KAYBETTİ...

Gökbayrak 6

TEMSİLCİLİKLERİMİZ	ADI SOYADI	TELEFON	FAX	CEP TEL
GENEL MERKEZ	Oktay Bozkurt	0.352 339 39 65	0.352 337 35 04	0.535 461 38 93
Ankara Şube	Hayrullah Efendiğil	0.312 319 54 72	0.312 319 54 72	0.535 735 05 40

YURT DIŞI TEMSİLCİLİKLERİMİZ

Almanya	Dolgun İsa	0049 179 651 98 60
Almanya	Dişad Hazneci	0049 172 999 23 32
Avusturalya	Hüseyin Hasan	00411 492 01 19
Amerika	Nury Turkel	00202 255 68 48
Amerika	Gulametin Pahta	00516 542 46 69
İngiltere	Enver Tohti	0044 078 631 160 77
Hollanda	Nurettin Atabay	0031 207 104 528
Hollanda	Sadıkıay Seley	006 458 58 110
İsviçre	Karahan Endilli	0041 48 49 54 707
Kanada	Rukiye Turdish	001 647 210 66 56
Kanada	Kamil Tursun	001 780 665 20 34
Kanada	Tuyghun Abdulveli	00416 878 58 60
Kazakistan	Khahriman Gojamberdi	0073272 - 280670
Kırgızistan	Rozimehmet Abdulbakiev	00996-312-240616
S. Arabistan	Sırajiddin Azizi	00966 54511612
Japonya	İlham Mahmut	08145 827 28 44
Kuzey Kıbrıs	Ahmet Dost	0505 246 64 39

YURT İÇİ TEMSİLCİLİKLERİMİZ

Adana	Özgür Seğkin	0 536 286 85 15
Afyon	Erhan Solmaz	0 505 579 06 58
Antalya	Erdoğan Kırmızıoğlu	0 505 866 06 06
Bursa	Oğuz Emre Bayrak	0 506 564 13 27
Eskişehir	Canan TÖREN	0 545 432 53 65
Çanakkale	Taşkın Aydın	0 543 806 53 30
Gaziantep	Alper Kaya	0 505 881 01 18
Hatay	Yağız Kızılkaya	0 506 523 16 56
İstanbul	Yağmur Bahadır	0 506 882 17 31
İstanbul	Gürhan Atan	0 555 253 41 52
İstanbul	Muhammet Ebzal	0 537 441 65 30
İzmir	Ali Çağın	0 536 410 87 48
İzmir	Hasan Orhan	0 533 218 34 76
Kahramanmaraş	Osman Topal	0 542 675 64 10
Kahramanmaraş	Alparslan Kenger	0 542 323 86 42
Kırşehir/Mucur	Hakan Karakaya	0 544 614 78 14
Kocaeli/Değirmenders	Burak Kuraner	0 554 708 22 54
Konya	Mehmet Uğurlu	0 536 629 87 82
Niğde	Prof. Dr. Remzi Kılıç	0 536 467 09 19
Sakarya	Serkan Tan	0 535 323 43 94
Samsun/Bafra	Adem Bahadır	0 506 298 23 79
Trabzon	Mehmet Güldeş	0 539 921 69 32

İçindekiler

Asuman ÇETİNER
Gazeteci -Yazar (Cumhuriyet Gazetesi)

ÖZGÜRLÜĞÜN BEDELİ GUANTANAMO 7

Yrd. Doç. Dr. Erkin EMET
Ankara Üni. Dil ve Tarih-Coğ. Fak.
Cağ. Türk Leh. ve Ed. Böl. Öğr. Üyesi

DOĞUMUNUN 1000. YILINDA DÜNYA'DA KAŞGARLI MAHMUT 15

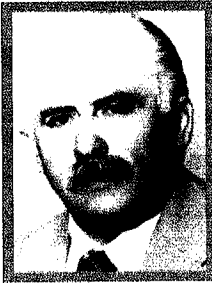
M. Kemal SALLI
Gazeteci/Yazar

DOĞU TÜRKİSTAN İÇİN TARİHİ FIRSAT 2 10

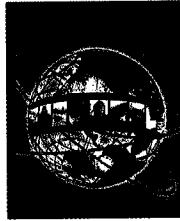
Cihan UĞUR
Şanghai Fudan Üniversitesi/Haber 7

ÇİN-ABD İLİŞKİLERİ ve TÜRKİYE 19

Prof. Dr. Alimcan İNAYET
EGE Üniv. Türk Dünyası
Araşt. Enstit. Merk. Türk
Folk A.B.D. Öğr. Üyesi

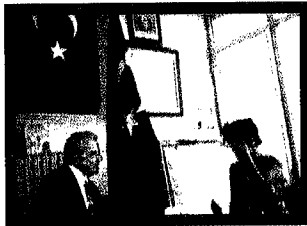
KEMAL FEADİ COŞKUNER ve TÜRK DÜNYASI 12

Doğu Türkistan dan Haberler 21

Dernek Faaliyetlerimiz 24

Cetal ÖCAL
Atürk Dünyası Kültür ve
İnsan, Hakları Derneği Başkanı

UZAKTAN GELEN GÜL NİSA'NIN GÖZYAŞLARI 14

Mehmet Emin BUĞRA
Çeviri: Gökbayrak

Şarkı Türkistan Tarihi 31

TÜRK MİLLETİ YİĞİT BİR EVLADINI KAYBETTİ...

GÖKBAYRAK

İki yıl önce 2007'nin soğuk martında Kayseri'yi ziyaret ediyordu. Aradık, "Doğu Türkistanlılar sizi aralarında görmek istiyor" dedik. Hiç kırmadı "elbette" dedi. Çünkü O, bir dava adamıydı. Bir gönül adamıydı. Doğu Türkistan dostuydu. Türk ve Müslüman dostuydu. Doğu Türkistan'ı ve bu ulvi davayı bilmenin ötesinde her zerresi ile yaşayan birisiydi. Ziyareti ile davamıza çok büyük destek vermiş, ümitleri yeşertmiş, yüzleri güldürmüştü. Fikirleri ile ufkumuzu genişletmiş, düşüncelerinde ki samimiyeti ve kararlı duruşu ile bize güç vermişti.

Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı ve Sivas Milletvekili Merhum Muhsin YAZICIOĞLU Doğu Türkistanlılar için gerek temsil ettiği siyasi hareket gerekse Türk-İslam mefkûresi bağlamındaki çalışmaları ile yeri doldurulamaz bir insandı. Yoğun programları ve çalışmaları esnasında bile hiçbir zaman bizleri geri çevirmemiş, yılların kendisine kazandırdığı tecrübeleri bizlerle paylaşmıştır. Doğu Türkistan davasında bundan sonra neler yapılacağı ve şu anda bulunan mevcut sıkıntıların nasıl aşılacağı konusunda bizlerle fikir alışverişinde bulunmuştur. Vefatından kısa bir süre önce, TBMM'ye Doğu Türkistan davasını taşımıştır. Dünya Uygur Kurultayı başkanı Rabiye Kadir hanımefendinin Türkiye ziyaretine neden izin vermediğini sormuş, Dış İşleri Bakanının cevaplama isteği ile soru önergesi vermiştir.

Partisinin seçim çalışmaları nedeni ilk defa kiralanan helikopterin Kahramanmaraş'tan Yozgat'a giderken düştüğünün duyulması üzerine tüm Türk milleti ile birlikte Doğu Türkistanlılar da derin bir üzüntüye düşmüştür. Bu büyük insanın ve beraberindekilerin Sağ salim aileleri ve Türk milletine dönmeleri için dualar edilmiş ümit içinde beklenmiştir. Ancak 28 Mart tarihinde gelen Muhsin beyin ve beraberindekilerin Rahmeti Rahman'a ulaştığı haberi Bütün Doğu Türkistanlıları tarif edilemez bir hüzne sürüklemiştir. davasının yılmaz savunucusu Sayın Yazıcıoğlu, Al ve Gökbayrak'ların gölgesi altında Taceddin Dergah'ında defnedildi.

Bizlerle hep irtibat halinde olan, çalışmaları, siyasi hayatı ve liderlik hayatında kazandığı tecrübeleri, bilgi birikimlerini bizlerle paylaşan bu değerli insanın ardından, davamız bir neferini daha sonsuzluğa uğurlamanın burukluğunu ve hüznünü yaşamaktadır. Türk siyasi tarihi ve Türk-İslam tarihi bu değerli evladını hiçbir şekilde unutmayacaktır. Başta Muhsin YAZICIOĞLU'na ve beraberinde ahirete yolcu ettiğimiz arkadaşlarına Doğu Türkistanlılar adına Yüce Allah (C.C.) rahmet, kederli ailelerine ve Büyük Türk Milletine sabrı Cemil ve başsağlığı dileriz.

KEDERLİ BEDELİ GUANTANAMO

Asuman ÇETİNER

Gazeteci -Yazar (Cumhuriyet Gazetesi)

Gin'in baskısından kurtulmak için Türkiye Hayalleriyle yola çıktıklar. Zorunlu güzergâhlarında bulunan Afganistan'da ABD işgaliyle karşılaştılar. Hiç duymadıkları 11 Eylül yarattığı savaşın Guantanamo'daki tutsakları oldular. Şimdi ise hiç tanımadıkları bir ülkede Çin'e gönderilip idam edilecekleri korkusu ile yaşamaya çalışıyorlar.

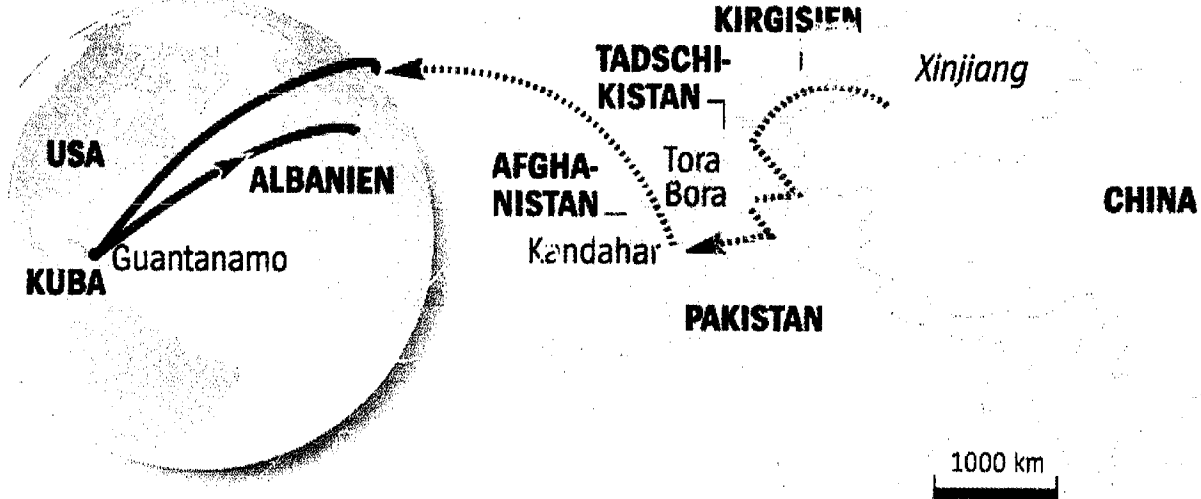
Amerika'nın ilk siyahi başkanı Barack Obama 20 Ocak 2009 tarihinde başkan koltuğuna oturdu. Şimdi Amerika'da siyasi satranç tahtasının yeniden dizilmesi bekleniyor. Yeni hükümetten ümitli olanların sayısı çok ancak Obama'nın neler yapıp yapamayacağını bir an önce görmek isteyenler Amerika'nın 2001 yılında başlattığı "teröre karşı savaş"ın mağdurları. Bu çerçevede acı dolu sayısız farklı hikaye yaşandı. Bunlardan biri de uzun yıllar Guantanamo'da hapis yatmış beş Uygur'un öyküsü. Yaşananlar direnç, yaşam mücadelesi ve tanımlı ya da tanımsız birçok öğeyi içeriyor...

Bir yıldır Arnavutluk'ta bir mülteci kampında yaşamlarını sürdüren bu beş kişinin isimleri kulağa alışılmış geldiği kadar konuştukları dil de Türkçeye benziyor. En büyükleri Ebubekir Kazım 39 yaşında. Adil Abdulhekim, Akdar Kazım Basit ve Ahmet Adil 34, en küçükleri Eyüp Hacı Muhammed ise 25 yaşında. Hepsinin hikayesi Uygurların yaşadığı Çin'in kuzeybatısındaki Xinjiang bölgesinde başlıyor. Müslüman olan Uygurların yaşadıkları ve Doğu Türkistan diye hitap ettikleri bu bölgede iki kısa süreli bağımsızlık sonrasında yaşanan çatışmalar sonucunda 1949 yılında Çin'in işgali altında kalıyor. Ancak Çin'in kağıt üzerinde garantilediği siyasi özerklik ve din özgürlüğü bir türlü uygulanmadığı gibi bölgedeki Uygurlara yapılan hak ihlalleri de artıyor. Zengin madenler de Çin hükümetinin iştahını kabartınca çok sayıda Çinli göç yoluyla bölgeye gönderiliyor, göçmenlere her türlü maddi destek ve istihdam sağlanıyor. Maden çıkarma çalışmalarını tüm ekolojik dengeyi sarstığı gibi

Bölgede görevli Çin polis teşkilatı ise her türlü baskıyı kullanmakta serbest tutuluyor, ayaklanmalara karşı tolerans tanınmaması emrediliyor. Gulja kentinde 5 Şubat 1997'de yapılan katliamla zirveye ulaşan şiddet Uygurların adını dünya kamuoyunun gündemine taşıyarak "Tehdit Edilen Halklar Örgütü" nün listesine yazdırıyor.

KEDERLİ YOLCULUK

Öykümüzde yer alan beş kişi için talihsizlik 4 Şubat 1997'ye denk düşen Kadir Gecesi'nde Çin polislerinin bir eve girip ibadet eden herkesi tutuklamasıyla başlıyor. Ertesi gün sokağa dökülüp çoğunlukla kadın ve çocukların olduğu tutukluların serbest bırakılması isteniyor. Polis kalabalığın içine ateş ederek 200 kişiyi öldürüyor, ardından üç bin kişiyi tutukluyor. Bir kısmı idam ediliyor, bir çoğu hala hapiste. Ebubekir Kazım olaylardan bir yıl sonra aynı olaydan sorumlu tutularak yakalanıyor. İşkenceyle geçen yedi aylık tutukluluk süresinin ardından suçsuz bulunarak serbest bırakılıyor. Ancak, Çin polisi ne onun ne de diğer Uygurların peşini bırakıyor. Her an herkesin kapısı çalınabilir Kaçabilen kendilerine ve ailelerine özgür bir yaşam sağlayabilecekleri ülkelere kaçıyor... Hepsini ayrı yollardan Doğu Türkistan'ı terk ediyorlar. Öykümüzdeki beş kişiden en küçüğünün hayali Amerika'da üniversite okumak. Diğerlerinin gönlündeki yeni ülke ise Türkiye!

"Türkiye bizim için kardeş millet. Sadece din kardeşlerimiz değil, aynı millettiniz. Biz kendimizi Türkiye'ye çok yakın hissediyoruz. Ayrıca, Türkiye'de yaşayan çok Uygur var. Sorunsuz ve özgürce yaşayabiliyorlar. Tüm tanıdıklarımız kolayca uyum sağlamış, orayı çok sevmişler" diye anlatıyor Akdar Kazım Basit ve Ahmet Adil.

Öykünün devamını Ebubekir Kazım anlatıyor. "İlk önce Kırgızistan'a gittik" diyor. "Orada Adil Abdulhekim ile tanıştım. Birlikte iş yaptık. Hedefimiz biraz para biriktirip Türkiye'ye doğru ilerlemektir. Türkiye'de deri işine girmeyi hayal ediyorduk."

Kırgızistan'da yeterince para topladıklarının düşününce ikinci durakları Afganistan oluyor. Bu kez Adil Abdulhekim anlatıyor:

"Türkiye'ye vize başvurularımızı yapmış, kağıtlarımızın çıkmasını bekliyorduk. O arada çoğunlukla kaçak Uygurların yaşadığı ufak bir köyde kalıyorduk. Bir gün yan köyün bombalandığını ve yerle bir edildiğini gördük. Korkudan dağlara kaçıp bir mağaraya sığındık." Tarih Ekim 2001 ve 11 Eylül olaylarından habersizler...

Birkaç gün sonra sonra mağaradan çıkıp köye bakmaya karar veriyorlar. Köyün yerle bir olduğunu, talan edildiğini görüyorlar, cesetlerin her bir yana savrulduğunu. Yolda karşılaştıkları bir Afgan'a ne olup bittiğini soruyorlar. "Bu bir iç savaş; Taliban gidecek, yerine başka bir hükümet gelecektir" diyor Afgan. Bir de Öneride bulunuyor: Buradan kaçın! Pakistan'a hangi dağları aşarak varabileceklerini anlatıyor. "İnanılmaz tehlikeler atlattık, dağlar karlı ve ayazdı" diye hatırlıyor Adil Abdulhekim "Pakistan'a vardığımızda gördük ki burası Şiilerin oturduğu bölge. Köylüler hiç ummadığımız sıcaklıkla bize kucak açtılar. Bizim için özel yemekler pişirdiler, hatta kuzu kestiler, kalmamız için ısrar ettiler..."

Türkleri kırbaç zoruyla secdeye zorlarlar. Bu coşkulu yakınlığın faturası ertesi sabah çıkıyor. Pakistan polisi gelip hepsini tutukluyor. Amerika'nın yakalanıp teslim edilen her terörist için beş bin dolar verdiğini götürüldükleri Kandahar'daki hapisanede öğreniyorlar. Terörist olarak suçlanan ve işkence gören beş Uygur neye uğradıklarını şaşırıyor. Tekrar tekrar Uygur olduklarını ve Çin'den Türkiye'ye gitmek için kaçtıklarını anlatıyorlar, ancak kimse onlara kulak vermiyor. "Suçsuzduk, tutulanacağımız hiç aklımıza gelmiyordu. Hatta Amerika ve Çin düşman, Amerikalılar bizim arkadaşımız, onlar geldiğinde kurtuluruz diye düşünüyorduk" diyor Ebubekir. Birkaç gün sonra Amerikan askerlerine teslim edildiklerinde de bu umudu taşıyorlar. Terörist olmadıklarını kanıtlamaya çalışıyorlar, ellerinden geldiğince. "Sorgu esnasında bir subay 'Aslında aradığımız kişi sizler değilsiniz" dedi diye hatırlıyor Abdulhekim; "O an atlattık diye rahatlamıştım, ancak ertesi gün bizi alıp götürdüler."

Kolları başlarının üzerinde kapatılıyor, kulaklarına tıpa takılıyor, uçağa bindiriliyorlar. Uzun bir uçuş oluyor, varlığından bile haberdar olmadıkları bir yere ulaşıyorlar, Küba'da bulunan Guantanamo hapisanesine. Önce iki metreye iki metre olan tek kişilik hücrelere konuyorlar. Sorgulamalar, işkenceler orada da devam ediyor. İşkence şekillerini soruyorum, "Herkes nasıl davrandırsa bize de onu yaptılar" diyor Akdar Kazım Basit. Üsteliyorum, cevap ağır ağır geliyor. "Ellerimizden, ayaklarımızdan bağlayıp sorguya alıyorlardı, bazen kollarımızdan tavana asıyorlardı, hücrede çok şiddetli müzik dinletiyorlardı, aşırı soğuk ya da aşırı sıcak odalara kapatılıyorlardı" diye anlatıyor Ahmet Adil.

ÇİN İLE TİCARET...

Peki, Amerika subaylarının ellerinde onları terörle bağdaştırabilecek, onlar hakkında şüphe uyandırabilecek herhangi bir şey var mı? "Kesinlikle yoktu, zaten suçsuz olduğumuzu anlamışlardı, ancak gönderecek ülke bulamadıklarından bizi orada tutuyorlardı" diye yanıtıyor Eyüp Hacı Muhammed. Hücreslerden koşullara alınca birçok ülkeden gelen tutuklularla tanışıyorlar... Bunlardan biri Almanya doğumlu Türk Murat Kurnaz. En vefalı arkadaşımız diye bahsettikleri Murat onları hala arıyor, elinden geldiğince destek olmaya çalışıyor. "onun Türkiye'den geldiğini öğrendiğimizde ilk düşüncemiz Türkçe öğrenmek olmuştu, çünkü hala Türkiye'nin hayaliyle yaşıyorduk" diyor Ahmet Adil. Ancak hayalleri kısa sürede yıkılıyor. Amerika için bu tutuklular bir külfet

iltica için başvurabilme ihtimali engel olarak çıkıyor. Ebubekir Kazım, Ahmet Adil ve Eyüp Hacı Muhammed'in mülteci olarak kabul edile ihtimallerinin yüksek olduğunun farkında olan hükümet Guantanamo'daki diğer 17 Uygur'un da aynı yolu izlemesinden endişe ediyor. Bu daha çok terörist diye yıllarca hapiste tuttuklarının mülteci olarak kabul edilmelerinin inandırıcılıklarını sarsacak olmasının endişesi...

HAYALLERİ HALA TÜRKİYE...

Kararın ardından yaşananlar ise bir James Bond filmin sahnelerinden alınmış gibi. "Bir gece öncesinden koşullarımızdan çıkarıldık, birden kendimizi uçakta bulduk. Nereye uçurulacağımıza dair hiçbir fikrimiz yoktu. Sorularımıza cevap verilmiyordu. Yolculuk 12 saat sürdü. Saatler geçtikçe Çin'e iade edilme

haline geliyor. Gayeleri suçsuz hapis yatan mağdurları sessizce ve dünya kamuoyundan uzak Guantanamo'dan uzaklaştırmak. Ancak tutukluların iadesi için baskı yapan Çin'e gönderildikleri an idam edileceklerini bildikleri için Türkiye dahil birçok ülkeye beş Uygur'u mülteci olarak kabul etmeleri yönünde mektuplar gönderiliyor. Bütün ülkeler "hayır" yanıtı veriyor, farklı gerekçeler gösteriliyor ama Amerikalılar da, tutuklular da yanıtlayan ülkelere biliyor ki, gerçek neden, Çin ile olan ticari ilişkilerini tehlikeye atmamak. Amerika'daki muhalefet Guantanamo'daki tutuklular için yükseltiyor sesini. Virginia eyaletinde verilen bir karar, bu tutukluların Amerikan topraklarında adil bir mahkemede yargılanmaları gerektiğine vurgu yapıyor ve yargılanmaları için 8 Mayıs 2008 tarihi belirleniyor. Yer ise Washington.

Yine seviniyor beş Uygur, yine kurtuluş umuduna kapılıyor. Bu kez karşılıklarına Amerikan kanunlarına göre bir kişi ülkenin toprağına ayak bastığı an

korkumuz büyüyordu. Hepimizi idam korkusu sarmıştı" diyor Eyüp Hacı Muhammed. İndikleri yer Arnavutluk.

Bir mülteci kampına yerleştiriliyorlar, sonrasının ne olacağından habersiz... Ebubekir Kazım, "Kampta hapis değiliz, sözde özgürüz ama dil bilmiyoruz, paramız yok, statümüz belirsiz" diyor; "Hala her gün bizi kabul edecek bir ülke bekliyoruz. Belirsizlikler bitmiyor. Ailelerimizi özlüyoruz. Çoğumuzun çocukları var. Para bulsak bile onları arayamıyoruz. Çin istihbarat telefonları dinliyor, ailelerimizi tutukluyor.

Peki, bütün bu yaşadıklarının bedeli ne olacak, tazminat açabilirler mi? Akdar Kazım Basit bunun daha önce denendiğini ancak davaların kaybedildiğini söylüyor.

"Çektiğimizle kalacağımızı biliyoruz ama düşündüğümüz bu değil" diyor arkadaşlarının da adına "Tek, istediğimiz ailelerimizi getirebileceğimiz, huzur ve güven içinde yaşayabileceğimiz bir yer. Gönlümüzde yatan Türkiye, bize yardımcı olabilir misiniz?"

Aramızda Binlerce Kilometre Var; Doğu Türkistan Gözden Irak, Ama Asla Gönülden Irak Değil. Tarihi Ve Kültürel Bağlarımız Nedeniyle Doğu Türkistanda Yaşananları Gözardı Edemeyiz. İnsanlık, Matbaayı, Kağıdı, İpeği, Kumaş Ve Seramik Boyasını, Çeşitli Müzik Aletlerini, Müzik Kurallarını, Akupukturu, Minyatürü, Karitürü, İslam Yazısının Estetik Kurallarını Geliştiren Ve Batıya Taşıyan Uygur Türklerinin Dramına İlgisiz Kalamaz. Doğu Türkistan, Batılıların Orta Asya dedikleri Türkistan coğrafyanın en doğu bölgesi..

Doğu Türkistan ile aramızda binlerce kilometre var..

Doğu Türkistan gözden irak, fakat asla gönülden irak değil.. Olamaz da.. Çünkü Türkler, yurt edindikleri coğrafyaların üstün özellikleri nedeniyle, tarihin her döneminde diğer milletlerin ilgi odağı olduklarından, ortak bir kader yaşamışlar ve yaşamaktadırlar.

Altını çizerek sormak isteriz Günümüzde Orta Doğu'da, Balkanlarda, Kafkaslarda ve Türkistan'da yaşanan gelişmelerin bizim coğrafyamızın paylaşılma kavgası olduğunun farkında mıyız? Ortadoğu haritasındaki sınırların, 1. Dünya Savaşı sonrasında, Osmanlı'dan koparılan topraklar üzerinde emperyalist ülkeler tarafından, Türkistan haritasındaki sınırlarının da, 1924'de, Sovyetler Birliği yöneticileri tarafından belli bir amaçla çizilmiş yapay sınırlar olduğunu biliyor muyuz?

Küresel güçlerin, Türkistan'daki kardeş ülkelerin elele vermeleriyle ortaya dünya dengelerini altüst edebilecek yepyeni bir gücün çıkmasından korktuklarını ve bunu her zaman elbirliği ile engellemeye çalıştıklarını biliyor muyuz? Ülkelerin güvenlik sınırlarının siyasi sınırlarının çok ötesinden başladığını bilincinde miyiz?

Doğu Türkistan'da yaşayan Uygur Türkleri, tarihlerinin önemli dönemlerinde, hep Anadolu'daki kardeşleriyle elele verme gereği duymuşlardır. 1402'deki kardeş kavgasını hatırlamak bile istemeyiz, ama kuruluş ve yükseliş dönemlerinde Osmanlı Türkistan'la yakından ilgiliydi. Osmanlı sarayında uygur alfabesiyle yazıp çizen katipler vardı. Hatta, Fatih Otlukbeli Savaşı sonrasında Özbek hanına gönderdiği zafername uygur alfabesi ile yazılmıştı.

Gazi Yakup Han, 1863'te Bedevlet'i (Kaşgarya) kurduğunda, dönemin Osmanlı Sultanı Abdülaziz adına hutbe okutmuş, sikke bastırması, Hoca Seyyid Töre'yi elçi olarak göndererek Osmanlı'ya biat ettiğini bildirmiştir. Abdülaziz de Yakup Han'a "Emir-ül Müminin" ünvanı vermişti. Ünlü Türk Müziği bestekarı olarak tanıdığımız Abdülkadir Töre, İstanbul'a yerleşen Hoca Töre'nin oğludur.

2. Abdülhamit de Türkistan coğrafyasındaki gelişmeleri yakından izlemişti.

Enver Paşa'nın Teşkilat-ı Mahsusa'yı kurduğunda Türkistan'a gönderdiği Adil Bey başkanlığındaki 5 kişilik ekibin oralarda yaptıkları,

bugün bile efsane gibi anlatılmaktadır. (Asya'da Beş Türk-Ötüken Yayınları)

Türkistan-Anadolu dayanışmasının en yakın örneğini 1933'de yaşadık. Hoca Niyaz Hacı Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti'ni kurduğunda, bizim bayrak ölçülerimizi ve ay yıldız simgesini aynen kabul etmiş yalnız zemin rengini mavi yapmıştı. Hoca Niyaz, Ankara'ya bir heyet göndermiş, "Gökbayrak'tan Albayrak'a selam" mesajı iletmışti. Türkistan'dan gelen heyet Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde büyük bir heyecanla karşılanmıştı. Atatürk, "Sovyetler Birliği birgün dağılacak, kardeş ülkeler bağımsız olacaklardır. O gün onlar bize gelemezlerse, biz onlara gitmeliyiz" uyarısını da o yıllarda yapmıştı (1936).

1933'de kurulan Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti bazı Uygurların Çin'le işbirliği yapmalarından dolayı uzun ömürlü olamadı. 1944'de kurulan Doğu Türkistan Cumhuriyeti, Türkiye Cumhuriyeti'nden beklenen ilgiyi görmedi. Türkiye, o günkü küresel koşullar gereği, Sovyetler Birliği'ni ve Çin'i karşısına almak istemiyordu. Okullarda okutulan tarih kitaplarında Türkistan'a, Batılıların terminolojisinden alınan ilhamla Orta Asya deniliyor, oralarda yakın tarihte kimlerin yaşadığından, nelerin yaşandığından hiç söz edilmiyordu.

Türkiye, Atatürk'ün uyarısına rağmen hazırlıklı değildi; 1991'de Sovyetler Birliği dağıldığında, Türkistan coğrafyasındaki kardeş ülkelerle elele verme becerisini gösteremedi. Onların ekonomik açıdan kendi ayakları üzerlerinde durabilmelerine yardımcı olmadı.

Çin Medyası Büyük Türkistan Olasılığından Söz Ediyordu

Sovyetler Birliği'nin dağıldığı günlerde, Çin mediasında yapılan yorumlarda, Adriyatik'ten Çin Seddi'ne uzanan Büyük Türk Dünyası'nın oluşabilme olasılığından ve bunun Çin için büyük bir tehdit olacağından ciddi ciddi söz ediliyordu. Türkiye, Türkistan coğrafyasında birbirlerinin rakibi olan küresel güçleri dengeleyebilecek bir politikanın mimarı olabilirdi, olmalıydı.

Türkiye, tarihin omuzlarına yüklediği görevi yerine getirmemesinin sonucunda ortaya çıkan durumdan elbette memnun değildir.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının sonrasındaki gelişmeleri kısaca anımsayalım..

En yakınımız Azerbaycan'dı.

Elçibey'in uzattığı eli, O'nun uzattığı anlamda tutamadık. Kafkasya'nın en kaliteli petrolünü, doğalgazını, küresel güçlerin rekabetini dengeleyerek Azerbaycan'ın başkanlığındaki bir organizasyonla Akdeniz'e ulaştırmayı başaramadık. Azerbaycan'ın öz toprağı Karabağ Ermeniler tarafından işgal edilirken Elçibey'in yaralıları taşımak için helikopter isteğine bile olumlu yanıt veremedik.

O dönemde Özal Amerika'da, Baba Bush'un çiftliğinde çok özel bir misafir olarak ağırlandıydı. Ne yapması beklenirdi?

Özal'ın, kendisine "turgıt" diye hitap eden Baba Bush'a, "Sevgili stratejik ortağım, sen bağımsız bir devlet olan Kuveyt Saddam tarafından işgal edildiğinde nasıl BM onayı ile bir koalisyon gücü oluşturup kurtarılmasına öncülük ettinse, bağımsızlığını yeni kazanmış Azerbaycan'ın Karabağ'ının kurtarılması için de aynı duyarlılığı göstermeni bekliyorum" demesi gerekmez miydi?

Türkmenbaşı Sefer Murat Niyazov'un 42 dolardan teklif ettiği doğalgazı, Rusya ve İran üzerinden ve kat kat fazla para ödeyerek almaya mahkum oluşumuzun bir açıklaması var mı? Sovyetler Birliği'nin dağılması sonunda, tarihin omuzlarımıza yüklediği sorumluluğun da, önümüze koyduğu tarihi fırsatın da farkında değildik. Türkiye'nin Türkistan coğrafyası ile elele vermesiyle ortaya çıkacak gücün küresel dengeleri nasıl etkileyebileceği konusu tüm dünyada konuşuluyordu, ama Türkistan bizim gündemimizde değildi. O kadar ilgisizdik ki, Washington'dayken, Karabağ'ın işgali konusundaki düşüncelerini soran Amerikalı gazetecilere Özal, "Onlar Şii biz sünni; onlar İran'a daha yakın" diyebilmişti. Oysa Azerbaycan Türkistan'ın anahtarıydı. Özal'ın daha sonraki çabalarının Soros Vakıfları'nın gölgesinde başarısız kalmasında bu talihsiz söylemin büyük rolü olmuştur.

Haydar Aliyev "Siyasi Birlik" Arzulamıştı
Haydar Aliyev de, Türk dünyasının, Türkiye'nin öncülüğü ile

küresel çapta ses getirebilecek işler yapabileceğine inanıyordu. Hatta Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yaptığı bir konuşmada, "Azerbaycan'la Türkiye arasında bir siyasi birlik"ten söz etmişti. Bu az bilinen gerçeği, zamanın Meclis Başkanı Hüsametdin Cindoruk, Haydar Aliyev'in Dolmabahçe Sarayı'nda düzenlenen ölüm yıldönümünde vurgulamak gereği duymuştu. Clinton Meclis'te yaptığı konuşmada, "21. yüzyılın kaderini bu mecliste alınacak kararlar çizecektir" derken dolaylı yoldan Amerika'nın çıkarlarını gözetiyor olabilir, ama Haydar Aliyev'in samimiyetinden kuşku duyulabilir mi?

1996'da, hem Rusya'nın hem de Çin'in tehdidi altında olan Kazakistan Devlet Başkanı Nur Sultan Nazarbayev, "Türk dünyası olarak biran önce elele veremezsek emperyalist ülkelerin oyuncağı oluruz" demişti. Cesaretle, açık yüreklilikle yapılmış önemli bir uyarıydı. Mesajı değerlendiremedik, tarihin omuzlarımıza yüklediği görevin gereğini yapamadık. 1991 öncesinde Türkistan'la aramızda Sovyetler Birliği'nin çektiği bir "Demir Perde" vardı. Şimdilerde, kardeş ülkelerin Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) çatısı altına alınmasıyla, aramıza bir de "Çin Seddi" çekildi. Bilindiği gibi Rusya ve Çin'in önemli üyeleri olduğu ŞİÖ'nün temel misyonu, "Üç Şer Kuvvet" saydığı terörizm, bölücülük ve aşırılıkla mücadeledir. Yani, Doğu Türkistan'daki Uygurlar ve Batı Türkistan'daki kardeş cumhuriyetlerde yaşayanlar "Türk'üm" ya da "Müslüman'ım" dediklerinde terörist muamelesi görecektir. İnanılır gibi değil, ama gerçek; 11 Eylül sonrasında İslam ülkelerini potansiyel terörist bataklığı ilan eden ABD, Çin'in bu politikasını desteklemesi karşılığında, kendi ülkelerinde bağımsızlık mücadelesi veren Doğu Türkistan'ı terörist örgütler listesine aldı!

1991 sonrasında, Sovyetler Birliği'nin dağılması ardından yaşadıklarımız, milletlerin, yüzyılda bir karşılarına çıkan tarihi fırsatları değerlendiremediklerinde ne gibi sıkıntılar yaşayabileceklerini göstermesi açısından çok ilginç bir örnek.. Herşeye rağmen umutsuz olmamalıyız, Doğu Türkistan için yapabileceğimiz önemli şeyler var..

Prof. Dr. Alimcan İNAYET
EĞE Üniv. Türk Dünyası
Arast. Enstitü Merk. Türk
Folk A.B.D. Öğr. Üyesi

KEMAL FEDAI COŞKUNER ve TÜRK DÜNYASI

Semerkant, Buhara, Kırım, Kazanlar,
Yıkılmış camiler dinmiş ezanlar.
"İnsan hakkı" diye masal yazarlar,
Bilmeyen ne anlar seni Türkistan!
Öldürecek aşkın beni Türkistan !

Damadı olmaktan onur duyduğum merhum Kemal Fedai Coşkuner 50 sene evvel bunları mısralara dökmüştü. Bugün biz bundan daha farklı mı bir şey söylüyoruz ? Hayır. Bugün herkesin sahip çıktığı, herkesin sarıldığı "Adriyatikten Çin seddine kadar Türk Dünyası" fikri 1940 ve 1950'li yıllarda filizlenmişti. Bu fikrin tohumu da Büyük Önder Atatürk'ün Yurtdışındaki Türklerle ilgili işaretiydi. Bu işareti algılayan, kavrayanlar Nihal Atsız gibi fikir adamlarıydı. Kemal Fedai Coşkuner de kendi deyimiyle hocam dediği Atsız'ın izinde yürüyen bir fedai idi. Onların haklılığı bugün bütün çiplaklığıyla ortaya çıkmış oldu. O büyük insanlar bugün yaşasaydı da ellerini öpebilseydik. Burada onlara sonsuz hürmet ve muhabbetimi ifade etmek istiyorum. Ruhları şad olsun!
Merhum Coşkuner yüreği Türk dünyası ve Türklük aşkıyla yanıp tutuşan büyük bir insandı. Onun Türk dünyası ve Türklük aşkı hemen hemen bütün şiirlerinde ifadesini bulmuştur. Özellikle onun İzmir Endüstri Basım ve Yayınevi tarafından 1970'te basılan "Vatanda Gurbet" adlı şiir kitabında yer alan "Türkistan Ağrıtları" başlıklı şiiri bize onun ata yurt Türkistan'a olan sevgisini ve o yurtların başına gelen felaketlerden duyduğu derin üzüntüsünü en güzel şekilde anlatmaktadır.
Bilindiği gibi, Ulu Türkistan Ruslar ve Çinliler tarafından istila edildikten sonra oraların semasında hep kara bulut dolaşmış, bahçelerinde çiçekler siyah açar olmuş, bülbüller ötmeyişti. Türkler kendi vatanlarında esir olmuşlardı. Rus ve Çinliler işgal ettikleri Türk yurtlarında komünizm ideolojisini yerleştirebilmek için yüce dinimizi yok etmeye çalışmışlardı. O Müslüman Türk topraklarındaki camiler kapatılmış, ezanlar susturulmuştu.

Ozanlar, aşıklar yüzleri solmuş,
Yağılar saldırmış söylemez olmuş,
Ötüken'de kızlar saçını yolmuş,
Bu gidişin beni yakar Türkistan!
Gözyaşlarım durmaz akar Türkistan!

Baykuşlar üşüşmüş dertli vatanlar,
Vatanlar içinde esir yatanlar,
Uyanın ey eli silah tutanlar,
Düştü bir ot gönlüm yanar Türkistan!
Sızın sızın içim kanar Türkistan!

Mısralarında da onun Türklerin kendi vatanlarında esir düşmeleri, ozanların, aşıkların çalıp söyleyemedikleri, eski neşeli yüzlerin artık solmuş olmalarından duyduğu tarif edilemez acısı "Gözyaşlarım durmaz akar Türkistan", "Sızın sızın içim kanar Türkistan" ifadeleriyle açığa vurmuştur. Ona göre ata yurdun özgürlüğü için tek bir çare vardı. O da direniş ve mücadeleydi. Merhum bunu "Uyanın ey eli silah tutanlar" mısrasıyla dile getirmişti.
Merhum Coşkuner Türkistan'ın kurtuluşuna hasretti. O bunu şöyle dile getiriyordu.

Kurtul artık yurdum elem ağından,
Gelsin bildirgeler Bilge Kağandan,
Yükselsin nağmeler Kara Ozandan,
Kalplerde ebedi yaşar Türkistan!
Hasretin gözümde taşar Türkistan!

Tanrı Dağı inil inil iniler,
Turnalar geçişir derdim yeniler,
Yeter bitsin artık bunca seneler,
Nabzımda çarparak atan Türkistan!
Kalbimin tahtında yatan Türkistan!

Ancak merhum Coşkuner yabancı ayaklar altında çiğnenmiş Türkistan için fazla bir şey yapamamanın üzüntüsünü yaşıyordu. Kendi başına ne yapacağını bilemiyordu.

O eski Türkeli dillere kalmış,
Güzeller yabancı ellere kalmış
Avunmamız esen yellere kalmış,
Varmıyor bir işe elim Türkistan!
Yalnız seni söyler dilim Türkistan!

Ama kalbinde bir umut, bir dilek de yok değildi. Bu umut, bu dilek "Kürşat"ların, "Yağmur"ların ortaya çıkıp "kurtbaşı tuğları" açmasıydı, yani tutsaklığa karşı başkaldırmasıydı. Bunu şöyle ifade etmişti:

Kürşad'ım, Yağmur'um çıkar mı dersin?
Kurtbaşı tuğları açar mı dersin ?
Vey nehri hep böyle taşar mı dersin ?
Sabrım yok cevap ver söyle Türkistan!
Durma yetim yetim öyle Türkistan!

Merhum Kemal Fedai Coşkuner'in "Aşkımın Kaderi" adıyla yazıp kızı Ferdane Coşkuner'e hediye ettiği şiirinde de onun Türk Dünyasına karşı duyduğu aşkın hüznü alevlerini görmek mümkündür. Aşkım diye ifade etmeye çalıştığı Türk Dünyasının başına çöken komünizm afeti onu ruhsal olarak büsbütün yıkmıştır.

*Gülmeyen bir yurt var, yanar kalbimde,
Türklüğün orada esası kalmış.
Sarmış etrafını bir kızıl deniz,
Geçmeye Musa'nın esası kalmış.*

*Hasretinde o yurt her an ziyanın,
Düşmüş çıkmazına narı deryanın,
Onu kurtarmaya bu kör dünyanın
Sanma dostum sanma vefası kalmış.*

Bilindiği gibi, o dönemde komünizm bütün Türkistan'ı "bir kızıl deniz" gibi sarmış, batı Türkistanda Leninizm, Doğu Türkistanda Maoizm cirit atıyordu. Bu "Kızıl Deniz"i yarmak için Musa'nın esasına, yani bir mucizeye ihtiyaç vardı. Bizim hayallerimizi süsleyen Bozkurtların ise sadece o dağlarda aksi sedası kalmıştı. O elleri kurtarmaya "dünyanın vefası" da kalmamıştı. Her şey bir mucizeye kalmıştı. Merhumun kızı Şenay Coşkuner'e hediye ettiği "Bir Yolcu" adlı şiirinde de onun "Tanrı dağı"yla ifade etmeye çalıştığı Doğu Türkistan'a karşı duyduğu aşk ve hasret daha somut bir şekilde ifade edilmiştir.

Yolcum!

*O topraklar, derler şimdi elem bağıdır,
Irmaklar içli içli çağlarmış.
Bir hisar yükselir göklere doğru
Bilirsin adı Tanrı Dağı'dır.
Asırlar var erenleri ağlarmış..
Sönmeyen aşk, dinmeyen acı,
Gurbetten gurbete giden yabancı!*

Söyle kuzum,

O ellere vardın mı?

Evet, onun kalbinde "sönmeyen aşk, dinmeyen acı" yan yana idi. Çünkü kendisi özgürdü ama, sevgilisi tutsaktı. Merhum bu acısını en mutlu gününde, yani Sevgili kızı Şenay Coşkuner'in düğününde kızının gelinliğine kırmızı gül yerine siyah gül takarak ifade etmiştir. Kalbi Türk dünyası diye çarpan birinin ata yurdu yabancı ayaklar altında kalırken, kardeşleri inim inim inerken sevinebilmesi mümkün değildi.

Coşkuner esaret altındaki Türkistan'ın bir gün özgürlüğüne kavuşacağına inanmıştı. O bunu "Atsız'a Selam" adlı şiirinde şöyle dile getirmiştir:

*Tanrılaşan dağlardan yakındır gün doğacak,
Asırlık intikamım seni elbet boğacak.
Kulak verin bu sese ümididir yarının,
Ruhlar sarmış başını yüce Tanrı Dağının,
Oraların da bir gün dincek elbet yası,
Saracak Altayları hürriyet kasırgası.*

Merhum Kemal Fedai Coşkuner sadece şiirlerinde değil, 1970'li yıllarda "SONSÖZ" adıyla İzmir'de çıkmakta olan günlük siyasi akşam gazetesi'nde yazdığı köşe yazılarında da özellikle Doğu Türkistan meselesine çok büyük ilgi göstermiştir. Gazete'nin 28 Eylül 1977 tarihli sayısındaki "Sağduyu" köşesinde merhumun "Doğu Türkistan İşgalinin Yıl Dönümü" başlıklı yazısı yer almıştır. Yazısında asırlık Türk yurdu olan Doğu Türkistan'ın Çinliler tarafından işgal edilmesinin 28 yılını "mübarek Turan bahçesinin rengarenk çiçek ve güllerinin siyaha dönüşümü" olarak değerlendirmiştir. Merhum söz konusu yazısında ayrıca ata yurdu korumak için savaşan Türkistan kahramanlarını, büyük savaşçı Enver Paşa'yı saygıyla anmış, esaret altında kalan Türklerin hür dünyadan yardım görememesine rağmen savaşlarını sürdüreceğini ifade etmiştir. Merhum yazısında Rus ve Çinlilerin aynı ideolojide anlaşmalarına rağmen, Türkistan'ı paylaşma hususunda anlaşamadıklarına dikkat çekerek Türkistan'ın önemini vurgulamıştır.

"SONSÖZ" gazetesinin 9 Aralık 1977, 10 Aralık 1977 ve 12 Aralık 1977 tarihli sayılarındaki "Sağduyu" köşesinde merhum Kemal Fedai Coşkuner'in "Doğu Türkistan Milli Kahramanlarından Ali Bek Hakim" başlıklı yazısı bulunmaktadır. Bu yazı serisinde merhum Doğu Türkistan'ın siyasi, tarihi ve coğrafi durumunu değerlendirdikten sonra ata yurdun özgürlüğü için savaş veren Osman Batur, Hoca Niyaz Hacı, Ali Han Töre, Ali Bek Hakim gibi milli kahramanların faaliyetlerini anlatmaya çalışmıştır.

"ANADOLU" gazetesinin 1897. sayısındaki "Divan" köşesinde de merhumun "Esir Milletler Haftası ve Rus Notası" başlıklı bir yazısı bulunmaktadır. O yazısında Rus ve Çin emperyalizminin işgal ettikleri Türkistan topraklarını nasıl çğnediklerini ve sömürdüklerini anlatmış, Türkiye'nin o bölgelere yönelik bir milli dış politikasının olmayışından duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir.

Netice itibariyle, Kemal Fedai Coşkuner milletini, vatanını seven, güçlü bir Türkiye'nin ancak Türk dünyasının tam bağımsızlığıyla mümkün olabileceğini kavrayan, bundan dolayı da kalbi hep Türk dünyası için çarpan, bugün bizim haklı olarak sahip çıktığımız, savunduğumuz fikir ve idealler uğruna hayatını feda eden gerçek bir fedaidir. Onun savunduğu değerlere sahip çıkmak, onun izinden gitmek hepimizin görevi olmalıdır.

UZAKTAN GELEN GÜL NİSA'NIN GÖZYAŞLARI

Celal ÖCAL

Atürk-Dünyası-Kültür-ve-
İnsan, Hakları Derneği Başkanı

ÇİN Sinjang (Doğu Türkistan) Eyaleti Kaşkar'lı Gül'nisa Barat'ın DERNEĞİMİZE yaptığı kısa ziyaretinden Röportaj:

Celal ÖCAL Soru: Gül'nisa Hanım İzmir'e ve derneğimize hoş geldiniz? Gül'nisa Barat Cevap: Hoş buldum. Yahşimusiz?

C Ö: Yahşi yahşi. Duyduğum kadarıyla sizin Türkiye'ye gelmeniz ve yolculuğunuz çok zor olmuş bu doğru mu?

G B: Hiç sormayın, pasaport alabilmem tam bir yıl sürdü. Çin emniyet dairelerine teminat olarak (5000) Beş bin yuan para ödedim makbuz elimde. Ve birçok kurumlara rüşvet vermek zorun da kaldım. Pasaport aldıktan sonra da yola çıkmam çok meşakkatli oldu. Bir seferinde yoktan sebeplerden dolayı uçaktan indirdiler. Uçak biletim iptal oldu. Çin'de, Türkiye için uçak biletini alabilmek insanın kaç yılını alır.

Çok ağladım yalvardım bir fayda etmedi. Bazı eşyalarım o anda kayboldu. Bagajlarımdan bir tanesi de postada kayboldu çok az bir para ödediler, sesimizi çıkaramadık.

C Ö: Çok geçmiş olsun üzüldüm 2008 Pekin OLİMPİYAT larında siz Pekin'de miydiniz?

G B: Evet Pekinde otelde vize bekliyordum. Sabah akşam kaldığım yerde polislerin sorgusuna maruz kaldım sordukları soruları burada söylemek istemiyorum. Azınlıkların Olimpik zamanında Pekinde bulunmasını yasaklamışlar.

Sonradan duydum ki yedi Uygur gencini Olimpik meydanına girmek istediklerinden tutuklanmış gazetelerden idam edildiklerini öğrendim.

C Ö: Gül'nisa hanım:Çin Devleti kanunlarında Çinli ve Azınlıkların eşit olduğundan söz ediyor bu doğru mu?

G B: Kesinlikle yalan duvarlara yapıştırılan iş ilanlarına bakarsanız bunu anlarsınız. İş ilanlarında "sadece Çin'li olanlar kabul edilecektir" diye iş ilanları gördüm.

Yüzlerce Uygur gençleri işsiz boş geziyor suçları azınlık olması ya da Çin dilini az bilmesidir

C Ö: Çin'de Uygurlar için doğum kontrolü var mı?

G B. Çin'de azınlıkların nüfus artışı ciddi şekilde engellenmekte Çin politikası oradaki azınlıkları daha da azınlık durumuna düşürmekten ibarettir.

C Ö Çin'de Müslümanların dini inançları konusunda devlet nasıl tutum sergiliyor;?

G B: Geçen yıl Kaşgar şehrinden hac için giden hacıların döner dönmez pasaportları ellerinden geri alındı emekli olanların maaşı kesilerek cezalandırıldı, aç bırakıldı;

benim babam Davut hacımda bu insanlardan biridir.

C Ö: Bunlardan başka sizin bize anlatacaklarınız var mı?

G B: Daha söylenecek çok şey var. Çin'e tekrar dönme olasılığımın dolayı bugün sorularınızı bu kadaryanıtlayabilirim.

C Ö: İnşallah yakın bir zamanda üstünüzdeki bu zulümler kalkar bütün Doğu Türkistan halkı çok geçmeden bu zulümlerden kurtulur. Sorularımızı cevapladığınız için siz Gül Nisa BARAT' a teşekkür ederim.

G B: Ben de teşekkür ederim.

DOĞUMUNUN 1000.YILINDA DÜNYA'DA KAŞGARLI MAHMUT

Yrd. Doç. Dr. Erkin EMET
Ankara Üni. Dil ve Tarih-Coğ. Fak.
Çağ. Türk Leh. ve Ed. Böl. Öğr. Üyesi

(2008 de Kaşgarlı Mahmut
ile ilgili yapılan çalışmalar.)

UNESCO doğumunun 1000. yılı dolayısı ile 2008'i "Uluslararası Kaşgarlı Mahmut Yılı" olarak kabul ettikten sonra, Türk Dünyasında konuyla ilgili pek çok çalışmalar yapılmıştır. 2008 yılındaki ilk ilmi çalışma 21-22 Şubat 2008 tarihleri arasında Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat'ta yapıldı.

"Mahmut Kaşgarlı Türkoloji İliminin Kurucusudur" adıyla düzenlenen ve iki gün süren uluslararası bilimsel konferansa dünyanın yaklaşık yirmi ülkesinden Türkologlar, bilim adamları katıldılar. Yaklaşık 150 bilimsel tebliğ sunuldu.

Türkmenistan'ın Milli Medeniyet "Miras" Merkezi, Türkmenistan Milli Eğitim Bakanlığı ve Türkmenistan Cumhurbaşkanlığına bağlı İlim ve Teknik Yüksek Kurulu tarafından düzenlenen bu bilimsel konferans Devlet Bakanı H. Saparliyev'in açış konuşmasıyla başladı. Ardından Türkmenistan'ın Milli Medeniyet "Miras" Merkezi'nin Başkanı Prof. Dr. Annakurban Aşirov'ın konuşması dinlendi.

Genel oturumda sekiz devletin temsilcisi olan yabancı konuklar çeşitli konularda konuşmalar yaptılar. Hu Zhenhua (Çin) "Mahmut Kaşgarlı'nın Divanü Lügati't-Türk Sözlüğü Çinde" (konuşma dili Türkçe), Nuri Yüce (Türkiye) "Mahmut Kaşgarlı'nın Divanü Lügati't Türk Sözlüğü'nün Yazılmasına Esas Olan Nedenler", Muhammed Abdullah Elgeadi (İspanya) "Mahmut Kaşgarlı'nın Edebi Mirası Dünya Kültürünün Hazinesidir" (İngilizce), Robert J. Ermers (Hollanda) "Mahmut Kaşgarlı'nın Divanü "Lügati't-Türk'ünün Morfolojik Analizi" (İngilizce), Aytmurat Alniyazov (Özbekistan): "Divanü Lügati't-Türk'te Geçen Atasözlerinin Sentaktik Özellikleri" (Rusça), Mamed Adilov (Azerbaycan) Divanü Lügati't-Türk'ün Tek Nüshada Ulaşmasının Sebepleri Hakkında" (Rusça),

Zifa-Aulia Auezova (Kazakistan) "Divanü Lügati't-Türk'te Zamana Egemen Türk İmgesi" (Rusça), Oleg Bubenok (Ukrayna) "Peçenekler ve Oğuz Türkleri Sarkele Kalesi Çevresinde" (Rusça).

Genel oturumdan sonra bilimsel konferans beş bölümde çalışmasına devam etti:

I. Bölüm: "Mahmut Kaşgarlı ve Dönemi". Oturum Başkanı Ahmet Hacıyev (Tacikistan), Annageldi Gubayev (Türkmenistan). Bu bölümde 29 bildiri sunuldu.

II. Bölüm: "Mahmut Kaşgarlı ve Türk Halk Edebiyatları". Oturum Başkanı Nisar Ahmet (Hindistan), Gurbandurdi Geldiyev (Türkmenistan). Bu bölümde 25 bildiri sunuldu.

III. Bölüm: "Mahmut Kaşgarlı'nın Divanü Lügati't-Türk'ünde Türk Lehçeleri". Oturum Baybolot Abitov (Kırgızistan), Muratgeldi Soyegov (Türkmenistan). Bu bölümde 32 bildiri sunuldu. IV. Bölüm: "Mahmut Kaşgarlı ve Türk Halkları Edebiyatlarının İlişkileri". Oturum Başkanı Ruslan Şamgunov (Rusya), Hemra Yusubov (Türkmenistan). Bu bölümde 28 bildiri sunuldu.

V. Bölüm: "Mahmut Kaşgarlı ve Çağdaş Türkoloji". Oturum Başkanı Aşot Sogomonyan (Ermenistan), Begmurat Veyisov (Türkmenistan). Bu bölümde 26 bildiri sunuldu. Bütün bildiri tezlerinin yer aldığı, Türkmen, Rus ve İngiliz dillerinde basılan kitap katılımcılara ve konuklara değerli bir armağan olarak dağıtıldı.

Türkiye'den yedi bilim adamının katıldığı bu konferans Türk bilim çevrelerince yüksek değerlendirildi. Türk Dünyasında Kaşgarlı Mahmut ile ilgili ikinci çalışma 28-30 Mayıs 2008 tarihleri arasında -

Türkiye'nin başkenti Ankara'da yapıldı. Hacettepe Üniversitesi'nin düzenlediği, Kültür ve Turizm Bakanlığı, TÜRKSOY, Türk Dil Kurumu, TİKA ve UNESCO'nun desteklediği sempozyuma TÜRKSOY'a üye 14 ülkenin Kültür Bakanları ve akademisyenler katıldı. Sempozyumda ayrıca Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün himayelerinde bir de sergi düzenlendi. Ahmet Göğüş Sanat Galerisi'nde açılan sergide, Divanü Lügati't-Türk'ün basımları ve çeşitli fotoğrafları, Kaşgarlı Mahmud'un doğup büyüdüğü ve ömrünün son yıllarını geçirdiği Doğu Türkistan'ın Kaşgar şehrinin Opal kasabasındaki anıt mezarı ve anıt mezarı civarındaki tarihi yerlerin resimleri ve Kaşgarlı Mahmud'un heykelinin resimlerini

İçeriyordu. Sempozyumun açılış oturumu Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Yerleşkesinde yapıldı. Saygı duruşu, İstiklal Marşı, Kaşgarlı Mahmud'un hayatı anlatılan belgesel gösterimi ile başlayan sempozyumun açılışında, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Ülkü Çelik Şavk, Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay açılış konuşmasını yaptı. Bakan Ertuğrul Günay konuşmasında Kaşgarlı Mahmud ve eseri Divanü Lügati't-Türk'ün Türkoloji ve Türk Dünyası açısından ifade ettiği öneme değindi. Bakan, sözüne şöyle devam etti: "Biz Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak büyük bilgin Kaşgarlı Mahmud'un Opal'daki kabrinin restorasyonunu yapacağız." Daha sonra Ankara Üniversitesi DTC Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü Başkanı Prof. Dr. F. Sema Barutcu-Özönder "Türklük Biliminde İlklerin Bilgini: Kaşgarlı Mahmud" konulu konuşmasını yaptı.

Üç gün süren oturumlar, Hilton Oteli'nde 2 oturum halinde gerçekleştirildi. Çeşitli ülkelerden 66 bilim adamının katıldığı sempozyumda, Kaşgarlı Mahmud, Divanü Lügati't Türk ve 11. yüzyıl Türk dünyası incelendi.

Bundan 1000 yıl önce, çağının ünlü düşünürü Yusuf Has Hacı'le birlikte Doğu Türkistan'ın Kaşgar şehrinin Türklüğün kültür merkezi durumuna getiren Kaşgarlı Mahmud'un *Divanü Lügati't-Türk* adlı ünlü eseri, büyük ve özgün bir eser olma niteliğini korumuştur. Bugün, geniş coğrafi alanlara yayılmış, bir birinden az ya da çok farklı lehçelere ayrılmış dilimizin en eski ve birleştirici kaynağıdır. Kaşgarlı Mahmud, eserinde Türk Dünyasının hududlarını da çizmiş, Türk kavimleri ve kolları üzerine şunları yazmıştır: "Türkler kökende yirmi kavimdir. Her kavim kollara ayrılmıştır, ki bunların sayısını sadece Allah bilir. Ben yalnızca büyük kavimlerin adlarını zikredecek ve küçükleri dahil etmeyeceğim; Oğuz-Türkmen kolları dışında - bu kolların adlarını, sığırlarına vurdukları damgalarla

birlikte açıklayacağım, çünkü insanlar bunları öğrenmeli. Onların her kavminin Doğu âlemindeki coğrafi mevkilerini taslak halinde sundum. Rûm ülkesine en yakın olandan başlayarak, hem kâfirleri hem de Müslümanları, belli bir tertip içinde (Batıdan) Doğuya doğru sıraladım. Önce Beçenek gelir, sonra Qıfçaq, Oguz, Yemek, başgirt, Basmil, Qay, Yabaqu, Tatar, Qırqız gelir. En sonuncusu Çin'e yakın olanlardır. Bu kavimlerin hepsi Rûm ülkesinden başlayarak Doğuya doğru yayılır. Sonra Çigil, Tuxsı, Yagma, Oğraq, Çaruq, Çömül, Uygur, Tangu, sonra Xitay gelir ki, bunların ülkeleri Çin'dir ve sonra Tawgaç gelir ki ülkeleri Maçin'dir. Bu kavimler Güney ve Kuzey arasında yayılırlar".

Oturumlarda yabancı konuklardan Prof. Dr. Gulam Kerimov (Özbekistan) "Edebiyatta Kaşgarlı Mahmut İmgesi Üzerine", Prof. Dr. Abdumalik Nisanbayev (Kazakistan) "Mahmut Kaşgarlı'nın Sosyolojik Felsefesi", Dolkun Kamberi (ABD) "Mahmut Kaşgarlı'nın Eseri ve Yurdu", Doç. Dr. Fikret Turan (İngiltere) "Türk Dili Ve Kültürünün İslam Medeniyetine Eklemlenmesi Sürecinde *Divanü Lügati't-Türk*'te Yansıtılan Türk Kimliği", Doç. Dr. Zeynep Hasan (Doğu Türkistan) "Çin'de Kaşgarlı Mahmut ve *Divanü Lügati't-Türk* Üzerine Yapılan Çalışmalar", Prof. Dr. Karl Reich (Almanya) "*Divanü Lügati't-Türk*'ün Kahramanlık Şiirleri ve Orta Asya'da Yaşayan Türklerin Halk Destanı", Dr. Ramiz Asker (Azerbaycan) "*Divanü Lügati't-Türk* İstatistikleri", Prof. Dr. Mirfatih Zekiyev (Tataristan) "Çok Eski Türkler ve Onların İslamca Medeniyetleri", Doç. Dr. Berdi Sarıyev (Türkmenistan) "Kaşgarlı Mahmud'un Divan Sözlüğü ve Bugünkü Türkmençe", Prof. Dr. Abdillacan Akmataliyev (Kırgızistan)

"Kaşgarlı Mahmud ve Kırgız Edebiyatı" konulu bildirimleri ile beğeni topladılar.

Türk Dünyasında konuyla ilgili üçüncü ilmi çalışma 05-07 Eylül 2008 tarihleri arasında İstanbul'da yapıldı. "Doğumunun 1000.Yılında Kaşgarlı Mahmud ve Eseri Sempozyumu" 5 Eylül günü Cemal Reşit Rey konser salonunda başladı. İkinci günü Yıldız Teknik Üniversitesi Senato salonunda devam eden Sempozyum, 7 Eylül Pazar günü Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezinde sona erdi.

Sempozyum T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul Belediyesi, TİKA ve ORIEN-İnstitut'un desteğiyle Yıldız Teknik Üniversitesi tarafından düzenlenmiştir. Bu sempozyuma Almanya, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Çin Halk Cumhuriyeti, Doğu Türkistan, Azerbaycan ve Türkiye'den 32 ilim adamı katılmış ve bildirimlerini sunmuştur.

Sempozyumda konuklar, çeşitli konularda bildirimler sunmuştur. Bunlardan Klaus Röhrborn (Almanya) "Kaşgarlı Mahmud'dan Önce Batı Türk Yazı Dili", Peter Zieme (Almanya) "Mahmud al-Kaşgari and Old Türkic", Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya "Divanü Lügati't-Türk'te Türk (=Uygur) Alfabesi", Prof. Dr. Arslan Abdullah (Doğu Türkistan) "Kumul'da Yaşayan Eski Soy Adları ve Damgaları", Gülnur Boranbayeva (Kazakistan) "Divanü Lügati't-Türk Sözdüğü Jane Kazırgı Kazak Tili", Valeriy Uyguroğlu Mahpirov (Kazakistan)

"Mahmud Kaşgari ve Türk Onomastiği", Takashi Osawa (Japonya) "Eski Türk Devletinin Asıl Soyadı A-shi-na mı, yoksa Ashinas mı? ", Gaybulla Babayarov (Özbekistan) "El-Biruni ve Kaşgarlı Mahmut'a göre Türk Coğrafyası", Dr. Ramiz Asker (Azerbaycan) "Divanü Lügati't-Türk'ün Azerbaycanda İncelenmesi", Zhao Ming-ming (Çin) "Divanü Lügati't-Türk'te Bir Hal Eki -n", Abdürişit Yakub (Doğu Türkistan) "Mahmud al- Kaşgari and Modern Uyghur Identity" konulu bildirimleri ilgiyle karşılandı.

Türk Dünyasında konuyla ilgili dördüncü çalışma ise 17-19 Ekim 2008 tarihleri arasında Türkiye'nin Rize Vilayetinde yapıldı. TÜBİTAK, TİKA, Rize Valiliğinin ve Belediyesinin himayesinde Rize Üniversitesi tarafından organize edilen Uluslararası Kaşgarlı Mahmud Sempozyumu, Rize İsmail Kahraman Kültür Merkezi'nde 11 ülke ve 42 Üniversiteden gelen 116 yabancı ve yerli bilim adamının katılımıyla başladı. Açılış konuşmasını Prof. Dr. Serdar Karaböcek ile Rize Valisi Kasım Esen yaptı.

Sempozyum iki salonda toplam 10 oturumda tamamlandı. İki gün devam eden bu sempozyumda Kaşgarlı Mahmud ve onun eseri Divan-ü Lügati't-Türk hakkında yapılan çalışmalar anlatılan bildirimler, yazarın soyu, hayatı, eserleri ve mezarı, yaşadığı dönemin tarihi, sosyo-ekonomik yapısı üzerine bildirimler sunuldu.

Kaşgarlı Mahmud konulu beşinci ilmi çalışma 24-27 Kasım 2008 tarihleri arasında Pekin'de yapıldı. Bu toplantı ile ilgili haber Hürriyet Gazetesinin 25 Kasım tarihindeki sayısında "Kaşgarlı Mahmud, Pekin'de basına kapalı olarak düzenlenen toplantıyla anıldı" başlığıyla yayına verildi. Haberde şöyle denmiştir: "Toplantının düzenlendiği Çin Merkezi Milliyetler Üniversitesi yönetimi, Türk gazetecilerin toplantıyı izlemek için yaptığı başvuruyu, "bunun akademik bir toplantı olduğu" gerekçesiyle reddetti ve görüntü dahi alınamayacağını bildirdi. Toplantının yapıldığı binaya ise Çince ve Türkçe olarak "Doğumunun 1000. Yıldönümünde Kaşgarlı Mahmud ve Divanü Lügati't-Türk Uluslararası Bilgi Şöleni" duyurusu asıldı".

Bu toplantıya Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Prof. Dr. Mustafa İsen, Türkiye'nin Pekin Büyükelçisi Oktay Özüye ve Türk Dili Kurumu Başkanı Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın katıldı. Sempozyuma 27 Türk ilim adamı katılmış olup, toplantı sonrasında Kaşgar'a bağlı Opal köyündeki Kaşgarlı Mahmud'un türbesinde düzenlenen törene Çinliler 12 kişinin gitmesine izin vermiştir.

Bunların dışında 2008 Kaşgarlı Mahmud yılında yapılan en önemli çalışmalardan biri Ankara Üniversitesi DTC Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve

Edebiyatları Bölümü Başkanı Prof. Dr. Sema Barutcu Özönder'in editörlüğünde hazırlanan "Kaşgarlı Mahmud Kitabı" adlı saygın eserdir.

Kitabta Ahmet B. Ercilasun'un Kemal Erarslan'ın, Soner Hunkan'ın, Erkin Ekrem'in, Eralp Alışık'ın, Mustafa Canpolad'ın, Fikret Sarıcaoğlu'nun, Bülent Gül'ün, Dursun Yıldırım'ın, M.Vefa Nalband'ın v.b. yazarların ilginç makaleleri yer almaktadır.

Bakü Devlet Üniversitesi Türkoloji kürsüsü öğretim üyesi Dr. Ramiz Asker'in 2008'de Kaşgarlı Mahmud ve *Divanü Lugati't-Türk* üzerine 3 eseri yayınlanmıştır. Bunlar 1) Mahmud Kaşgarinin 1000 yıllık jübilesine 1000 bibliyografik gösterici (96 sayfa), 2) Mahmud Kaşgarinin *Divanü Lugati't-Türk* eseri üzere bibliyografik ve grammatik gösterici (192 sayfa) (birinci kitapta bin, ikinci kitapta 1301 adda, 18 dilde, yani Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, Macarca, Rusça, Çince, Japonca, Farsça, Tacikçe, Azeri, Uygur, Özbek, Kazak, Türkmen, Tatar ve Başkirt Türk Lehçeleriyle yazılmış literatür toplanmıştır. İkinci kitapta ayrıca divanda mevcut olan 930 ek örnekleriyle verilmiştir). 3) Mahmud Kaşgari ve onun *Divanü Lugati't-Türk* eseri (432 sayfa) adlı eserde *Divanü Lugati't-Türk* üzerine genel bilgiler verildikten sonra divanın morfolojisi bir bütün olarak ele alınmıştır. Bunlar Kaşgarlı Mahmudun 1000. doğum yılına büyük bir armağandır. Bunun dışında Dr. Ramiz Asker *Divanü Lugati't-Türk*'ü Rusçaya çevirip yayınlamak üzere teslim etmiş, *Divan*'ın morfolojisi konusunda Profesörlük tezi yazmıştır.

Divanü Lugati't-Türk'ün Azerice tercümesi 2006'da Dr. Ramiz Asker tarafından T.C. 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in sunuş yazısı ile yayınlanmıştır. Dr. Ramiz Asker'in tercümesi için Azerbaycan Yazarlar Birliği Başkanı Anar "Medeniyetimizin Büyük Bayramı" başlıklı yazısını yazmıştır. Dr. Ramiz Asker bu çevirinin tanıtımını Sn. Süleyman Demirel'in de katılımıyla 24 Mayıs 2007 tarihinde Türk Dil Kurumunun salonunda yapmıştır. İşte *Divan*'ın tercümesi ve *Divan*'la ilgili tetkiklerinden dolayı Dr. Ramiz Asker 2008 'Türk Dünyası Hizmet Ödülü'ne layık görülmüştür.

2008'de Kaşgarlı Mahmud'un doğumunun 1000. yıldönümü dolayısıyla düzenlenen Uluslararası Kaşgarlı Mahmud Hikaye Yarışması, Avrasya Yazarlar Birliği'nin eşgüdümünde, Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığının desteği ile Azerbaycan, Balkanlar (Batı Trakya, Bulgaristan, Kosova, Makedonya, Romanya), Başkurdistan, Doğu Türkistan (Uygur), Gagavuz Yeri, Irak, İran, Kazakistan, Kırım, Kırgızistan, Özbekistan, Türkiye, Türkmenistan ülke ve bölgelerinde bulunan edebiyat dergileri veya yazarlar birliklerinin işbirliği ile gerçekleştirilmiştir.

Türkiye etabında yarışmaya 415 hikaye ile yüksek bir katılım gerçekleşmiştir. Sonuç oy birliğiyle belirlenmiştir. Buna göre, birinciliğe "Sessiz Göç" adlı eseriyle Asuman Güzelce, ikinciliğe "Hayyam'ın Konukları" adlı eseriyle Orhan Seyfi Şirin, üçüncülüğe "Simurga Doğru" adlı eseriyle Mehmet Uyar, Mansiyona "Ötüşün Kuşlar Ötüşün" adlı eseriyle Kamil Uğurlu layık görülmüştür.

Yarışma Türk Dünyasında da büyük ilgi görmüş ve aşağıdaki ülkelerde şu isimler kazanmıştır: Zakır Sadatlı (Azerbaycan), Gülsire Gizzetullina (Başkurdistan), Kemal Beyatlı (Irak), Berdi Salur (İran), Ömirjan Abdihalikulı (Kazakistan), Seyran Süleyman (Kırım), Elmira Ajikanova (Kırgızistan), Nazar Eşenkul (Özbekistan) ve Ablekim Zordun (Doğu Türkistan).

Uluslararası Kaşgarlı Mahmud Hikaye Yarışması uluslararası ödülleri 22 Aralık 2008 günü Tarihi Türk Ocağı Binasında yapılan törenle sahiplerine verildi. Ödül törenine Türkiye Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay ve Türk Dünyasındaki edebiyat dergilerinin sorumluları katıldılar.

Bunların dışında Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Japonya, Amerika, Belçika, Almanyada Kaşgarlı Mahmud ile ilgili etkinlikler düzenlendi. Bu etkinliklerin çoğunu o ülkelerde faaliyet göstermekte olan Doğu Türkistan sivil toplum örgütlerinin düzenlemiş olması dikkati çekmektedir. Bu ülkelerde Kaşgarlı Mahmud'u anmanın dışında, Çin'in işgali altında bulunan Doğu Türkistan'ın meseleleri de dile getirilmiştir. Kısacası 2008 yılında Doğu Türkistan meselesi Türk Dünyasında en fazla gündeme gelmiştir.

Sonuç olarak doğumunun 1000. yılında büyük bilgin Kaşgarlı Mahmud Türk Dünyasının her tarafında bilimsel sempozyumlarla anılmıştır. Bu sempozyumlarda Kaşgarlı Mahmud ve eseri *Divanü Lügati't-Türk* her yönüyle tartışılmış, yeni görüşler ortaya atılmıştır. Ayrıca Kaşgarlı Mahmud ve dönemi ile ilgili özgün eserler de yayınlanmıştır.

Mahmut Kaşgarlı türkologiya ilmini esaslandıracıdır. Halk ara ilmi maslahat. Aşqabat, 21-22 baydak 2008, 392s.

Modern Türklük Araştırmaları Dergisi. Cilt 5, sayı1, Mart 2008.

Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Türkiye, Altay Cumhuriyeti, Başkurdistan Cumhuriyeti, Gagavuz Yeri, Hakas Cumhuriyeti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Saha Yakut Cumhuriyeti, Tataristan Cumhuriyeti, Tıva Cumhuriyeti.

Kaşgarlı Mahmud. Divanü Lugati't-Türk. İstanbul, Kabalcı Yayını, 2005, s.22.

Kaşgarlı Mahmud Kitabı. Editor: F. Sema Barutcu-Özönder. Kültür ve Turizm Bakanlığı yayımları; 3169. Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü anma ve armağan kitapları dizisi; 11, Ankara, 2008, XVIII+ 496 s. ISBN: 978-975-17-3379-5. www.ayb.org.tr

ÇİN-ABD İLİŞKİLERİ VE TÜRKİYE

Cihan UĞUR

Şanghay Fudan Üniversitesi/Haber 7

Çin ve Amerika 21. yüzyılın iki devi. Medyamızda çok yer bulmasa da 2009 bu iki devin ilişkilerinin 30. yıl dönümü. Çin ve ABD ilişkileri 1840 Birinci Esrar Savaşı'ndan sonra "xifang lieqiang" denilen batının 8 büyük devletinin Çin topraklarını işgali ve sömürmesi ile başlamış, ABD açılan Çin limanlarından ve serbest ticaret bölgelerinden ticaretini 1949'da Yeni Çin kurulana değin sürdürmüştür.

1944'ten sonraki iç savaşta ABD Çan Kay Şek'in temsil ettiği Milliyetçilerin tarafını tutmuş ve ciddi yardımlarda bulunmuş; savaşı Mao'nun önderliğindeki komünistlerin kazanması ile de iki ülke ilişkileri askıya alınmıştır. 1949-1972 yılları arasında uluslararası arenada ABD, Çin olarak Formoza'nın yani Milliyetçi Tayvan'ın tanınmasını sağlayıp Çin'i izole etmeye çalışmıştır. Soğuk Savaş öncesi bozulmaya başlayan Çin-Sovyetler Birliği ilişkileri Kültür Devrimi ile iyice kötüye gidip, ABD Soğuk Savaş'ta Çin'i yanına almak isteyince iki ülke arasında flört başlamış ve bu 1972'de meyvelerini vermeye durmuştur.

1972'de ABD devlet başkanı Nikson'un Çin'de Mao'yu ziyaretiyle başlayan normalleşme süreci 6 yıllık pin-pon diplomasisiyle devam etmiş, resmi ilişkilerin başlaması iki lidere de nasip olmamış; Çin'in başına Deng Xiaoping (Ding şiao ping) geçtikten sonra 15 Aralık 1978'de ABD başkanı Carter'ın Çin'le ilişkilerin başladığını duyurması ile 1 Ocak 1979 ilişkilerin başlangıcı kabul edilmiştir.

Çin-ABD ilişkilerinin 30.yılı 1 Ocak 2009'da Pekin'de düzenlenen bir toplantıyla kutlandı. ABD tarafından dünyanın tanıdığı Henry A. Kissinger, Zbigniew Brzezinski ve Brent Scowcroft gibi isimler katılırken; Çin tarafından eski başbakan yardımcısı Qian Qichen (çiyen çığın), eski dış işleri bakanı Tang Jiaxuan (tang cia şüen) ve yine eski dış işleri bakanı Li Zhaoxing (li cao şing) katıldılar. İki ülkenin temsilcileri de toplantının ana konusu olan bir noktaya dikkat çektiler: "21.yy'da hiçbir iki ülke ilişkisi Çin-ABD

ilişkileri kadar önemli değildir".

Aşırı özgürlüklerin yozlaşmasını temsil eden dünyanın tek süper gücü ABD ile totaliter yozlaşmanın temsilcisi büyük güç Çin'in ilişkilerinin 30 yılı dolu dolu geçti. ABD, 1979'da söz verdiği Tayvan meselesinde Çin'i hala oyalarken bir yandan da "ekonomik açılımlar, Tibet, Uygur, insan hakları" gibi konularla sürekli Çin'i açma hareketlerinde bulundu. ABD'nin getirdiği hava ile çok geniş bir demokratikleşmenin başladığı 80'lerin Çin'inde "Çin Baharı" diye adlandırılan dönem ise 89 Olayları ile son buldu. Kimi ABD kaynaklarına göre Çin derin devletinin çıkarttığı 89 Olayları ve 90'ların Falungong hareketi Çin'in gardını kapatmasına ve totaliterliğini korumasına bahane oldu. Çin bu dönemi istikrarlı bir büyüme, zenginleşme, teknoloji transferi ve dünyaya açılma ile değerlendirdi.

Ülke içi ve dışındaki gelişmeleri halka en iyi şekilde propaganda eden Çin yönetimi ise hem yerini sağlamlaştırdı hem de açılımları sahiplenerek getirebileceği yan etkileri bertaraf etmiş oldu.

Bugün itibarıyla Çin'in her yerinde bir ABD hayranlığı var; İngilizce öğrenimi 3 yaşından başlıyor. Bununla birlikte ABD'nin devlet adamı yetiştiren üniversitesi Yale'in öğrencilerinin %10'u Çince öğreniyor.

145 kardeş şehir anlaşması olan iki ülke arasındaki ticaret hacmi 400 milyar doları aşmış durumda. Çin'in AB'den sonra en büyük ticari pazarı ABD olması yönüyle Çin ABD'ye, ABD'nin Çin'den alımları ve Çin'e yatırımlarının önemi sebebiyle ABD Çin'e ekonomik bağımlılık taşıyor. Dünyanın jandarması ABD enerji kaynaklarını ve yollarını kontrol altında tutarken, sürekli kan kaybettiği Afrika'da yumuşak gücü en çok artan ülke Çin.

ABD; İran başta olmak üzere Güney Asya ve Afrika'daki diktatörlük rejimlerine ultimatomlar verirken bu ülkeleri en

çok Çin destekliyor ve giderek artan ilişkiler kuruyor. Çin'e alternatif olarak Hindistan'ı destekleyen ABD'ye karşı Çin Rusya'ya yakınlaşıyor. Turuncu devrimlere karşı ise Şanghay Paktı daha avantajlı. Tibet, Uygur ve Tayvan meseleleri ile Çin'i sıkıştıran ABD'nin devlet bonolarınının 2 trilyon dolarlık bir kısmı Çin'e ait ve Çin başta IBM olmak üzere birçok ABD firmasını tek tek alıyor.

Bütün bu yönleriyle baktığımızda birbirine sıkı sıkıya geçmiş, ayrılamaz bir ilişkiler yumağı ortaya çıkıyor. Bugün Çin ve ABD birbirlerine "el ense çekme" pozisyonundan, güreşteki sarılarak yapılan "salto salto" pozisyonuna çoktan geçmiş durumda.

Obama ile çok şeyin değişeceğini bekleyenler için Çin-ABD ilişkileri gergin başladı. Obama'nın açılış konuşmasındaki "komünizm" vurgusu Çin'de sansürlenerek yayınlandı. ABD'nin Tayvan'a yaptığı silah satışının ve Tibet meselesindeki yaklaşımının Çin tarafından eleştirilmesini, Obama'nın "Çin yüen değerlerini serbest bırakmayarak manipüle ediyor" açıklaması takip etti. İki ülke medyasında "karşılıklı ilişkilerin önemsendiğine" dair açıklamaları ise Fudan Üniversitesi Çin-ABD ilişkileri uzmanı Prof. Jin Guanyao şu şekilde değerlendiriyor: "ABD ne zaman Çin'e bir siyasi atak yapacak olsa 'Çin bizim dostumuzdur' der, Çin de 'ABD ile ilişkileri çok önemsiyoruz' diyerek cevap verir" .

"Çin'in kuruluşunun 60. , dışı açılımların ve ABD ile ilişkilerin 30. , 89 Olayları'nın 20. yıl dönümü" olması ve ekonomik istikrarın sallantıda olması sebebiyle 2009 yılının Çin'de hareketli geçeceği yönündeki söylentiler de Çin-ABD ilişkilerinin hararetle olacağına sinyallerinden. İki dev birbirini daha çok sallayacak gibi duruyor. Tam burada İngilizce'deki bir söz akla geliyor: "Elephant battles, grass

suffers- Filler güreşir, çimler ezilir". Bir kısım uzmanların tahminlerine göre ise uzun yıllar sürebilecek bu güreşin sonunda taraflardan biri mezara biri komaya girebilir.

Evet, gelişmeler gösteriyor ki; iki ülke 2009 ve sonrasında birbirlerini daha ciddi sallayacaklardır. İşte tam bu noktada Türkiye'nin alacağı konum çok önemlidir. Türkiye modern tarihinde ilk defa dünya dengelerinde bu kadar avantajlı konumdadır. ABD ile 50'lerden beri süregelen ortaklık gevşemiştir. Türkiye hiç olmadığı kadar, tek taraflı olmadan ayakta kalabilecek ve avantaj sağlayabilecek konumdadır.

Tarihte İngiliz-Fransız-Alman, ABD-Japonya gibi rekabetleri iyi değerlendirememiş Türkiye'nin, iki devin rekabetinden çok şeyler alabileceği, en azından 'ezilen çimlerden olmayabileceği' gerçeği hepimizin önündedir. Bütün dış politika dengelerini ve yarım asırdır süregelen ortaklıkları bir kenara atmaktan bahsetmiyor, aksine bu doğrultuda ülkemizin daha iyi peylenip, daha hızlı bir çıkışa geçebileceğini savunuyorum. Ekonomik ve siyasi ağırlık merkezinin Atlantikten Pasifik'e kaydığı yeni dönemde, Türkiye Avrasya ve Asyapasifik politikalarına daha fazla ağırlık vermelidir. ETÖ Davası'nda sorgulananlar gibi 'Avrasyacı' olalım demiyorum; lakin onlar savunuyor diye bir gerçeği görmezlikten de gelemeyiz.

Evet, önümüzdeki dönem dünyada dengelerin oynayacağı, fillerin kapışacağı bir dönem olacağına benzer. Basiretli politikalarla yerimizi iyi almazsak fillerin güreşinde ezilecek çimlerden olabiliriz. Ezilmemek ve bu güreşten karlı çıkmak için basiretli, gözü açık, geleceğe dönük politikalara ihtiyacımız var.

Cihan UĞUR Şanghay Fudan Üniversitesi / Haber 7 chinacihan@yahoo.com

DOĞU TÜRKİSTAN'dan HABERLER

ÇİN'DEN MÜSLÜMAN UYGUR HALKINA BİR ENGEL DAHA

Yarkent Nahiyesi'nin Kalpakdöng köyünden hacca gitme arzusunda olanlar yerel devlet daireleri tarafından gizlice gözlem altında tutulmaktadır. Herkese gizli görevliler tayin edip fişleme yaparak çeşitli zorluklarla hacca gitmeleri engellenmektedir. Çin hükümeti bu uygulamayı emniyet tedbirleri kapsamında 2008'de uygulamaya başlamıştır.

DOĞU TÜRKİSTAN BÖLGESİNDE
1295 KİŞİYİ TUTUK ADI ÇİN İTİRAZ ETTİ

Çin, geçen yıl Pekin'de yapılan Olimpiyat Oyunları sırasında büyük tehdit olarak gördüğü Uygur özgürlük eylemcileri diyerek tutukladığı insanların bu durumunu dünya kamuoyundan basınından gizlemişti. New York Times gazetesi Olimpiyat oyunlarının öncesi ve sonrasındaki 11 ay içerisinde toplam 1300 kadar kişinin Çin hükümetince tutuklandığını Çinli kaynaklara dayanarak verdi. Bu kişilerin çoğu asayiş tehdit etme suçlarından ceza olarak hapisanelerde tutulmaktadır. Almanya'da bulunan Doğu Türkistan Enformasyon Merkezi bu rakamın 4000 civarında olduğunu

bildirmektedir. Çin olimpiyatları güvenliğini bahane ederek Uygurlara yönelik geniş çaplı siyasi temizleme hareketine girişmiştir.

ÇİN'DE DOĞUM KONTROLÜ HEDEFLİNENDEN
DAHA FAZLA ÇIKTI

Doğu Türkistan bölgesi nüfus planlaması idaresinin internet sayfasından alınan bilgiye göre Çin devleti 2008 yılında Doğu Türkistan bölgesindeki nüfus artış oranını %11.7 olarak planlamıştı. Planlanandan da fazla çıkması Çini sevindirdi %11.45 olarak gerçekleşti. Çin hükümeti Doğu Türkistan'daki nüfus planlaması için ayırdığı bütçeyi her yıl arttırmaktadır. Çin hükümeti nüfus planlaması uygulamasını gerektiğinde zor kullanarak gerçekleştirmektedir.

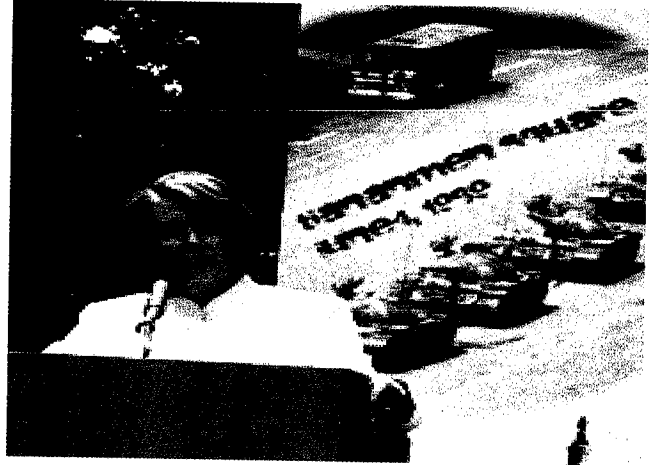
ÇİN UYGUR KIZLARINI GÖTÜRMEYE DEVAM EDİYOR

Çin hükümeti Uyghur genç kızlarını Çin'in iç bölgelerine götürmeye devam ediyor. Çin Komünist Partisi Uyghur Özerk Bölgesi bürosunun internet sitesinde yayınlanan bilgiye göre Çin'in "fazla iş gücü" diye adlandırıp kendi yurdundan diğer bölgelere nakledilenlerin sayısı 1,869,600'dür. Bunun içerisinde Çin'e nakledilen genç kızların sayısı 162,500'dür. Çin'e götürülen Uyghur kızları dilini bilmedikleri yabancı kültüre sahip bir ortamda düşük ücretle çalışmaya ve hatta gayri ahlaki ortamlara zorlanmaktadırlar. Aileleri ile görüşmeleri engellenmektedir. Her türlü aşağılanma, hakaret ve ırkçılığa maruz kalmaktadır. Bir kaç yıldır devam eden bu uygulama Uyghurlar arasında ve uluslararası kamuoyunda büyük tepkiye neden olmaktadır.

NANCY PELOSI İÇİN HAPİSHANELERİNDEKİ SİYASİ TUTUKLULARI UNUTMAYIZ

ABD kongre üyesi Nancy Pelosi Çin ile kurduğu diplomatik ilişkisinin 30 yılını değerlendirdiği basın toplantısında şunları söylemiştir: Çin'deki insan hakları ihlallerinden endişeliyiz. 20 yıldır insan hakları konularıyla ilgileniyorum. İnsan hakları konusu her zaman ticari konulardan sonra gelmiştir, ancak insan hakları konusundaki çalışmalarımızı durduramayız. Çin hapisanelerindeki siyasi tutukluları unutamayız ve unutmamız mümkün değildir dedi.

ÇİN HÜKÜMETİ HACDAN DÖNENLERİ SORGULUYOR

Çin hükümeti hacdan dönen hacıları hac döneminde kimlerle görüştüğü, nerelere gittiği, hangi etkinliklere katıldığı, hacdan sonra ailesinde nasıl bir değişim meydana geldiği konularında bilgi toplamak için tek tek sorguluyor.

28 OCAK ŞAHYAR OLAYLARI

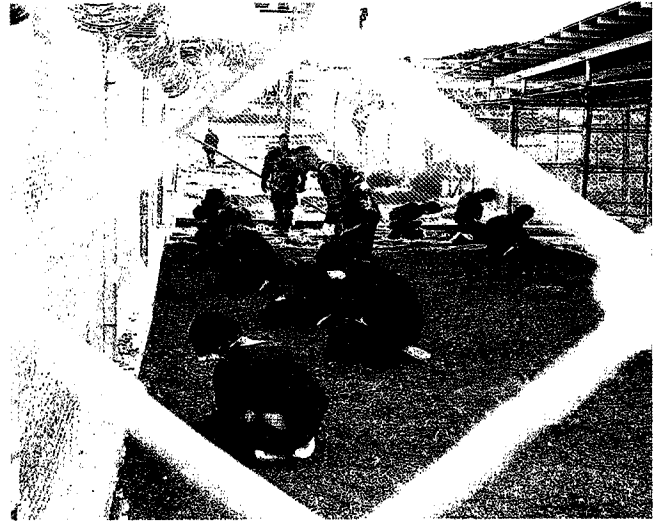
28 Ocak'ta Şahyar nahiyesinde bir internetcafe de Uyghur gençleri ile Çinli gençler arasındaki tartışma kavgaya dönüşmüş, kavga sonucunda iki Uyghur genci ağır yaralanmış ve bir diğeri de öldürülmüştür. Bu olaylardan sonra Uyghur halkının ayaklanmasını önlemek için bölgeyi yoğun güvenlik güçleri ile takviye eden Çin hükümeti olayları örtbas etmek için yoğun çaba harcamıştır.

KAŞGAR'DA İKİ HASTA ÇİN İLAÇ FİRMASININ ÜRETTİĞİ İLAÇLA ÖLMÜŞTÜR

Kaşgar'da iki diyabet hastası Çin ilaç firması ürettiği Guangxi Pingnan'ın diyabet ilacını kullandıktan sonra hayatını kaybetmiştir. Bu olaydan sonra ilgili ilaç Çin sağlık bakanlığı tarafından yasaklanmıştır. Araştırmalar sonucunda bu ilaçta zehirli kimyasal maddeler bulunduğu anlaşılmıştır.

SERBEST KALINCA YA KADAR ÇALIŞMAMIZA DEVAM EDECEĞİZ

Guantanamo hapishanesinde tutuklu bulunan 17 Uygur'un avukatı Seyben Wellit hakimlerin, Uygurların suçsuz olduklarını kabul ettiklerini, ancak şuan bazı durumlardan dolayı serbest kalmalarının mümkün olmadığını söylemiştir. Bu 17 kişi serbest kalıncaya kadar çalışmamıza devam edeceğiz demıştır. Daha önce Guantanamo hapishanesinden 5 Uygur serbest bırakılmış ve Arnavutluk'a yerleştirilmişti.

DOĞU TÜRKİSTAN'A GELEN YABANCI ÖĞRENCİLER TAKİPTE

Doğu Türkistan bölgesi milli eğitim dairesinin bildirdiğine göre 2008 yılında Doğu Türkistan bölgesine okumak için gelen yabancı öğrenci sayısı 3475 olmuştur. Bu sayı 1985 yılından sonraki en yüksek rakamdır. Bu bölgeye gelen yabancı öğrencilerin çoğu Çin'ce ve Uygurca öğrenmektedir. Çin istihbarat birimleri Uygurca öğrenen ve Uygurlarla temas kuran yabancı öğrencileri özel olarak takip etmektedir.

İŞSİZ KALAN ÇİNLİLER DOĞU TÜRKİSTAN'A AKIN EDİYOR

Ekonomik krizden dolayı işsiz kalan Çinliler Doğu Türkistan bölgesine akın etmektedir. Doğu Türkistan bölgesine olan göçün bu yıl rekor düzeye ulaştığı gözlenmekte olup yıl sonuna kadar Doğu Türkistan bölgesine gelecek Çinlilerin sayısı 1,400,000 olacağı bildirilmektedir. Doğu Türkistan bölgesine gelen Çinliler devletin desteğiyle hemen iş bulmaktadır.

KAYSERİ'DEKİ BELEDİYE BAŞKANLARI ve BAŞKAN ADAYLARINDAN DERNEĞİMİZE ZİYARET.

02.OCAK 20 Mart .2009 Tarihleri arasında Kayseri'deki halen görevdeki mevcut belediye başkanı sayın Mehmet Özhaskeki ve Kocasinan Belediye başkanı sayın Bekir Yıldız,Milliyetçi hareket partisinden Büyükşehir belediye başkan adayı sayın Mustafa Eraslan,Melikgazi İlçe Bld. Başkan adayı sayın Sami Eker,Kocasinan İlçesi Bld.başkan adayı sayın Mustafa Canpolat,Demokrat parti Kayseri Büyükşehir belediye başkan adayı sayın Osman Çilsal,il başkanı sayın Salih İlhan,eski il başkanı işadamı sayın Kamil Karamete,Saadet partisinden Kayseri Büyükşehir Bld. Başkan adayı sayın Haşim Özçelik Kocasinan İlçe belediye başkan adayı sayın Nuh Tosun ve yine Cumhuriyet halk partisi il başkanlığı yöneticileri ile Kocasinan İlçe belediye başkan adayı sayın Özgür Alçı beraberlerindeki heyetleri ile derneğimizi ziyaret ederek Doğu Türkistan hakkında bilgi aldılar ve çevremiz ve mahallemizin sorunları hakkında bilgi alış verişinde bulundular.

ÇİN'DEKİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ B.M. GÜNDEMİNDE

Birleşmiş milletler insan hakları komisyonun'un aldığı bir karar ile 02.02.2009 tarihinden başlayarak 13.02.2009 gününe kadar İsviçre'nin Cenevre şehrinde yapılacak olan 4. Dünya İnsan Hakları Kongresi gerçekleştirilecek. Çin halk Cumhuriyeti dahil 16 devletin sicilinin masaya yatırılacağı toplantı öncesi başta Dünya Uygur Kurultayı, Birleşmiş Milletlerde temsil edilmeyen milletler teşkilatı (UNPO) ve Uygur Amerikan dernekleri birer rapor hazırlayarak tüm dünya ülkelerindeki Doğu Türkistan teşkilatlarına gönderdi. Raporların teşkilatların buldukları ülke Dışişleri Bakanlıklarına, Parlamento İnsan Hakları Komisyonuna, İnsan Hakları ile ilgili kurum ve kuruluşlar ile Büyükelçiliklere verilmek için hazırlanan raporlar Genel başkanımız Seyit TÜMTÜRK ve Ankara

şube başkanımız Hayrullah EFENDİGİL'in de aralarında bulunduğu bir heyetle ilgili mercilere verildi. Aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin Cenevre'deki, Birleşmiş milletler temsilciliği ile de telefonla görüşülerek konu hakkında bilgi verildi. Toplantı esnasında Doğu Türkistan konusunda yardımcı olmaları istendi. Ankara da bu konu ile bir dizi görüşmeler gerçekleştiren heyet sırası ile; TBMM insan hakları komisyonu Bşk.Prof.Dr.Zafer ÜSKÜL Dışişleri bakanlığı Asya Masası yetkilileri, TBMM insan hakları komisyonu üyesi Şenol BAL, Türk dünyasından sorumlu devlet eski bakanı Dr. Reşat DOĞRU, AK Parti Düzce milletvekili Adalet komisyon üyesi Prof. Dr. Celal ERBAY, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve İslam Konferansı Örgütü üyesi İrfan Gündüz ve Başbakanlık eski müsteşarı İstanbul Milletvekili Prof. Dr. Ömer DİNÇER ile bir araya gelerek raporun içeriği hakkında DİNÇER ile bir araya gelerek raporun içeriği hakkında bilgi alışverişinde bulunuldu.

DOĞU TÜRKİSTAN DAVASI AFYONKARAHİSAR'DA

9.01.2009 Günü planlanan konferans Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesinde düzenlendi. Konferans öncesinde Afyonkarahisar vali yardımcısı sayın Mustafa Akdoğan valilik makamında ziyaret edilerek Doğu Türkistan hakkında bilgi verildi.Daha sonra ziyaret edilen Kocatepe Üniversitesi rektörü sayın Prof. Dr. Ali Altuntaş'a Doğu Türkistan'da yaşanan insanlık dışı dram anlatıldı. Kocatepe Üniversitesi Ahmet Necdet Sezer

kampüsü Abdullah Kaptan konferans salonunda Türk Dünyası stratejik Uygulama ve Araştırmaları Merkezi tarafından organize edilen "Unutulan Vatan Doğu Türkistan konulu konferansa davet edilen Dünya Uygur Kurultayı başkan yardımcısı ve Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı sayın Seyit Tümtürk ve Ankara şube başkanı sayın Hayrullah Efendigil ve Hacettepe Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri öğretim üyesi Yrd.Doç.Dr.Erkin Emet katıldı
Doğu Türkistan davasının tanıtılması için organize edilen bu konferansa emeği geçen başta Kocatepe Üniversitesi rektörü sayın Prof.Dr.Ali Altuntaş'a Üniversite

yönetimine,Türk Dünyası stratejik araştırma uygulama merkezine,ve öğrenci konseyine,öğretim üyelerine öğrencilere ve bütün misafirlere teşekkür ederek başladığı konuşmasında Sayın Tümtürk bugün Türk ve Müslüman dünyasının ve insanlığın kanayan yarısı olan Doğu Türkistan'ın ve halkının yaşadığı insanlık dışı dramı ve Çin halk cumhuriyetinin dünyanın gözü önünde

işlediği devlet terörünü, her geçen gün dozunu arttırarak uyguladığı baskı, işkence ve zulmü anlattı. Konferansın sonunda soru cevap kısmında dinleyicilerin Doğu Türkistan ve Uygur halkı hakkında sorulan sorular ile Doğu Türkistan davasına olan ilgileri gözlemlendi. Sayın Tümtürk'e Türk Dünyası ve Doğu Türkistan ile ilgili çalışmalarından dolayı Kocatepe Üniversitesi plaket

verdi. Aynı gün Afyonkarahisar da yerel olarak yayın yapan Ertv de canlı yayın programında Unutulan Anavatan Doğu Türkistan'ın dünü bugünü ve mazlum Doğu Türkistan halkının yaşadığı ve Çin tarafından uygulanan insanlık dışı baskı zulüm ve işkenceci politikası anlatıldı. Konferans esnasında Doğu Türkistan'da yaşanan vahşet resim sergisi ile tanıtıldı.

**DOĞU TÜRKİSTAN VAR
OLMAYA DEVAM EDECEKTİR**

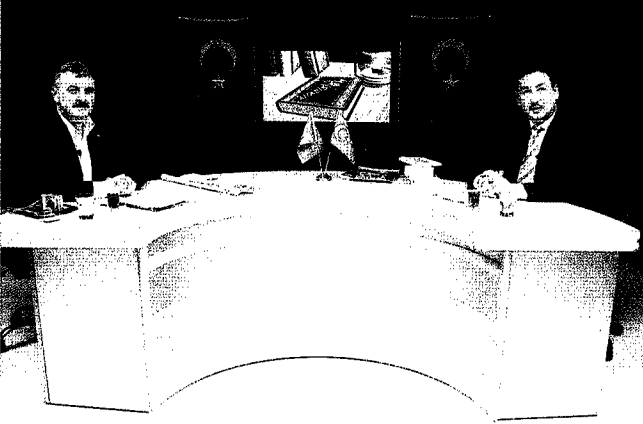
Türk Dünyası Stratejik Araştırma Merkezi tarafından AKÜ Abdullah Kaptan Konferans salonunda düzenlenen "Unutulan Anavatan Doğu Türkistan" konulu konferansa Sivil toplum örgütleri ile çok sayıda AKÜ öğrencisi katıldı. Konferansa konuşmacı olarak katılan Dünya Uygur Kurultay Başkan Yardımcısı Seyit Tümtürk, Doğu Türkistan'ın içerisinde bulunduğu işgal durumunu dile getirerek, Anadolu'daki Türkler ile Doğu Türkistan Türkleri arasında hiçbir farkın olmadığını söyledi. Çin'in sinsi politikalarıyla Doğu Türkistan'ın yok edilmeye çalışıldığının altını çizen Tümtürk, Anadolu Türklüğü ile Doğu Türkistan Türklüğünü buluşturmak gerektiğini kaydetti. Tümtürk; "Bizim vatanımız Çin işgalinde Doğu Türkistan'ın kaybedildiği intibalarını bir çok kez duydum.

Doğu Türkistan Ruslar ve Çinlilerin işbirliğinde yıkılmıştır. 70 yıl önce Doğu Türkistan vardı ve yine var olacak” dedi. Dünya'nın en zengin madenlerinin Doğu Türkistan da bulunduğunu belirten Tümtürk “Doğu Türkistan Çin için stratejik bir önemde sahiptir. Doğu Türkistan'da Çinliler tarafından 25 yılda Aile planlaması ile burada adı konmamış bir soykırım gerçekleşti. Çin Nükleer denemelerini Doğu Türkistan'da yapmış ve yıllarca insanlar kansere yakalanmış, çocuklar sakat doğmuştur.

DOĞU TÜRKİSTAN “KİTABİSTAN” İLE GÜNDEMDE

Kayseri'de yayın yapan Erciyes TV kanalında yapımını ve sunuculuğunu araştırmacı yazar ve edebiyatçı Sayın S.Burhanettin Akbaş'ın yaptığı “KİTABİSTAN”

programında Doğu Türkistan konusu gündeme getirildi. Kitabistan programına davet edilen Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel başkanı Sayın Seyit Tümtürk, Doğu Türkistan'da gerekse dünyanın çeşitli ülkelerinde bulunan Doğu Türkistanlıların sesi olmaya çalışan çok zor şartlarda 15 yıllık yayın hayatını kesintisiz olarak devam ettiren GÖKBAYRAK dergisinin tanıtımı ile başladı. Dergi tanıtımından sonra Doğu Türkistan'ın bugün Çin tarafından akıl almaz insanlık dışı yok etme politikaları ile karşı karşıya bulunduğunun altı çizilerek Doğu Türkistan ve onun mazlum halkının dünya gündeminde istediği yeri bulamadığı Çin'in büyüyen ekonomik gücü karşısında dünya devletleri ve milletlerinin de yaşanan zulme seyirci kalındığını belirtti.Sözlerine devam ederek Filistin, r Çeçenistan, Keşmir ve daha niceleri gibi dünya gündeminde olan bölgeler gibi Doğu Türkistan'ın da dünya gündemindeki yerini almasının gerektiğini ifade etti

GULCA KATLIAMI YIL DÖNÜMÜNDE ÇİN BÜYÜKELÇİLİĞİNDE PROTESTO EDİLDİ.

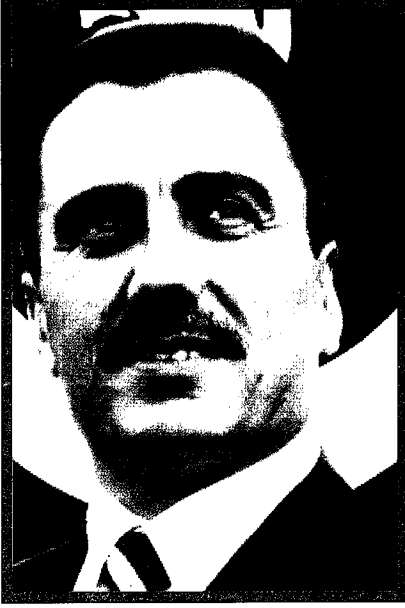

Çin'in 5 Şubat 1997 de Gulja'da masum insanları en ağır silahları kullanarak kadın, çocuk,yaşlı,genç ayırt etmeden hunharca katletmesi ve tarih sayfalarına kanlı GULJA katliamı olarak geçen bugünü ve hala günümüzde, 21. asırda dünyanın gözleri önünde acımasızca uyguladığı zulüm ve işkenceleri protesto edildi.

Doğu Türkistan kültür ve dayanışma derneği Ankara şubesi ve İnsan Hakları Avrasya Federasyonu ile ortaklaşa organize edilen protesto gösterilerine Kamu-sen genel merkezi üyeleri,Memur-sen Ankara şubesinin yoğun ilgi ve destekleri ile 5 şubat 2009 günü saat 12.30 da Çin halk cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği önünde Çin bir kez daha protesto edildi. Sayın Efendigil ve İnsan Hakları Avrasya Federasyonu yönetim kurulu Başkan yardımcısı sayın Ahmet Demirci yaptıkları ortak bir basın açıklaması ile Çin'in her geçen gün dozunu arttırarak devam ettirdiği zulümlerine işkencelerine son vermesini işgali altındaki Doğu Türkistan halkına insanca yaşama hakkının verilmesi gerektiğini söylediler.

RABİYE KADİR HANIM TBMM GÜNDEMİNDE

07.01.2009 Tarihlerinde Dünya Uygur Kurultayı başkan yardımcısı ve dernek genel başkanımız sayın Seyit Tümtürk Ankara'daki ziyaretleri esnasında Büyük Birlik Partisi genel başkanı sayın Muhsin Yazıcıoğlu'nu da ziyaret ederek bazı isteklerini dile getirmiştir. Dünya Uygur Kurultayı başkanı sayın Rabiye Kadir hanımın Türkiye'ye getirilebilmesi için yardımları istenmiştir. BBP Genel başkanı sayın Muhsin Yazıcıoğlu 02 Şubat 2009 da meclis gündeminde Dışişleri bakanı sayın Ali Babacan'a soru önergesi vererek dışişlerinden Türk vatandaşı

olmayanların Türkiye'ye giriş şartlarını sordu. Rabiye Kadir hanım'ı TBMM gündemine getiren BBP Genel başkanı sayın Muhsin Yazıcıoğlu'na Bütün Doğu Türkistanlılar adına teşekkür ederiz.BBP lideri

Yazıcıoğlu, TBMM Başkanlığı'na soru önergesi sundu Muhsin Yazıcıoğlu, soru önergesinde şu soruları yöneltti: "Rabia Kadir, Dünya Uygur Kongresi Başkanı olup, Türkiye'ye gelmek için birçok defa Washington'daki Büyükelçiliğimize başvurmuş, ancak hiçbirinde vize alamamıştır. Bunlardan önemli olan iki tanesi, davetli olduğu Nisan 2006'da İstanbul'da düzenlenen Dünya Demokrasi Platformu toplantısına katılma ve Ocak 2007'de MAZLUM-DER kısa ismiyle bilinen Derneğin vereceği İnsan Hakları Ödülü'nü alma teşebbüsleriydi. Nisan 2006'daki toplantının açılış konuşmasını Başbakanımız Sayın Recep Tayip Erdoğan yapmıştı.

- 1-Türkiye vatandaşı olmayan insanların Türkiye'ye sokulmaması hangi hallerde söz konusu olabilmektedir?
- 2-Rabia Kadir, Çin'de hapiste iken salıverilmiş ve Amerika'ya gitmesine Çin tarafından izin verilmiştir. Dolayısıyla Rabia Kadir'in şimdi Türkiye'ye gelmesi, eğer yukarıda aktardığımız "Çin'le aramız bozulmasın" gerekçesi doğruysa, Çin'le aramızda nasıl bir ilişki bozulmasına sebep olabilir?
- 3- Dolkun İsa, Türkiye'de okumuş, Almanya vatandaşı olduktan sonra defalarca Türkiye'ye girip çıkmıştır. 22 Ağustos 2008 tarihinde sokulmama sebebi olarak ifade edilen "Türkiye'ye süresiz giriş yasağı" olduğu doğru mudur? Doğru ise bu yasağın sebebi nedir?
- 4-Rabia Kadir ve Dolkun İsa bundan sonra Türkiye'ye gelebilmek için nasıl bir yol izleyebilirler?"

GULJA KATLIAMI ÇİN KONSOLOSLUĞU ÖNÜNDE PROTİSTO EDİLDİ

Gulja katliamı 12. yıldönümünde Çin'in İstanbul başkonsolosluğu önünde yapılan protesto ile gündeme geldi.08 Şubat 2009 Pazar günü saat 14.00 de Çin konsolosluğu önünde 1997 yılında Gulja'da vuku bulan ve Çin silahlı kuvvetlerinin kadın çocuk genç yaşlı demeden gerçekleştirdiği katliam dolayısı ile Çin bir kez daha protesto edilerek kınandı ve lanetlendi.İstanbul'daki Doğu Türkistan Maarif ve

dayanışma derneği,Kayseri'den Doğu Türkistan kültür ve dayanışma derneği genel merkezi,ve Ankara şubesi,Doğu Türkistan göçmenler derneği ve Doğu Türkistan Gençlik derneği tarafında organize edilen ve çok sayıda Doğu Türkistanlı hemşerilerimizin katıldığı protesto gösterisinde Konsolosluk önünde ortak basın açıklaması yapılarak Doğu Türkistan'daki vahşetin biran önce durdurulması insanların insanca yaşaması sistemli soykırım ve asimilasyon politikalarına son verilmesi istendi.protesto gösterilerine katılanlar olaysız bir şekilde dağıldılar.

İSTANBUL'DA BİRLİK GECESİ YAPILDI

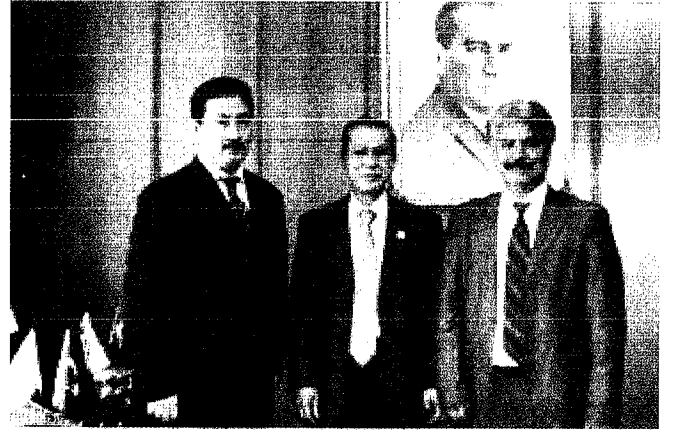
İstanbul Zeytinburnu'nda faaliyetlerini sürdüren Doğu Türkistan Gençlik ve Kültür derneğinin organize ettiği "BİRLİK GECESİ" Kazlıçeşme konferans salonunda yapıldı. Bu gece ile Türkiye Cumhuriyetinde yaşayan Doğu Türkistanlıların her ne kadar ayrı ayrı isimler altında dernek ve vakıfları olsa da yaptıkları hizmetlerin, fikirlerin ve düşüncelerinin aynı olduğunu ortaya koydu. Doğu Türkistan adını taşıyan çeşitli dernek ve vakıflarımız her zaman Doğu Türkistan adına yapılan tüm toplantı ve etkinliklerde ortak hareket ederek zaten

birlikte olduklarını göstermektedir. Bazı çevreler ve özellikle Çin, Doğu Türkistan adını taşıyan dernek ve vakıfların ayrı ayrı olmasına belki seviniyor olabilirler ama bu düşüncelerinde yanılıyorlar ve yanılacaklardır. Nasıl ki bugün Doğu Türkistan topraklarında Kazak, Özbek, Kırgız, Tatar ve Uygurlar bir arada yaşıyorsa bugün burada yine Doğu Türkistan'da olduğu gibi hep birlikte bir arada her hangi ayırım olmadan yaşadığımızı BİRLİK GECESİ adındaki bu toplantı ile gösterdik. dosta güven düşmana korku verecek bir şekilde gerçekleşti.

Aziz vatanımız Doğu Türkistan gecemiz şehitlerine yapılan saygı duruşundan sonra İstiklal Marşı ve Kuran-ı Kerim okundu. Açılış konuşmasını Doğu Türkistan Gençlik ve Kültür derneği başkanı sayın Tebet Yücetürk yaptı ve davetlileri selamladı. Doğu Türkistan da geçmiş ve günümüzde gelişen olayları anlatan sinevizyon gösterisi ile toplantı devam etti. Toplantıya Doğu Türkistan Maarif ve Dayanışma derneği, Doğu Türkistan Göçmenler derneği, Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma derneği Ankara şubesi, Kazak Vakfı, İsa Yusuf Alptekin vakfı, yöneticilerinin yanı sıra Zeytinburnu Belediye başkanı sayın Murat Aydın, Zeytinburnu belediye başkanı danışmanı sayın İlyas Saka, siyasi partilerin ilçe başkanları ve belediye başkan aday adayları sivil toplum örgüt temsilcilerinin katılımı ile toplantı birlik ve beraberliğin göstergesi olduğunu kanıtladı. Birlik gecesi etkinliklerinin ismine yakışır şekilde olması konuşmacıların samimi ve içten konuşmalarından sonra Doğu Türkistan müziği ve miniklerin folklor gösterilerinden örneklerin sunulduğu gecede Kayseri'den davet edilen Doğu Türkistanlı ses ve saz sanatçısı sayın Abdullah Köse Doğu Türkistan müziklerinden örnekler sundu. Programın sonunda açık arttırma bölümüne geçilerek el işleme Gökbayrak ve Doğu Türkistan liderlerinden İsa Yusuf Alptekin ve Mehmet Emin Buğra'nın kara kalem çalışması olan tablo satışa sunuldu. Açık arttırmada Gökbayrağı Zeytinburnu belediye başkanı sayın Murat Aydın, yağlı boya tabloyu sayın İlyas Saka kazanarak almış oldular. Bu güzel gecenin organizesinde emeği geçenlere bu geceye katılarak destek veren bütün Doğu Türkistan sevdalilerine Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Merkezi ve tüm Doğu Türkistan halkı adına teşekkür ederiz.

TBMM İNSAN HAKLARI KOMİSYONUNA ZİYARET

Dernek genel başkanımız ve Dünya uygur kurultayı başkan yardımcısı sayın Seyit TÜMTÜRK, derneğimiz Ankara şube başkanı sayın Hayrullah Efendigil

başkanlığındaki bir heyet ile TBMM İnsan Hakları komisyonu başkanı sayın Üskül'e Çin halk cumhuriyeti hükümetinin bugün Doğu Türkistan halkı üzerinde uyguladığı insanlık dışı politikalarından bir dizi örnekler verdikten sonra Dünya Uygur Kurultayının hazırlamış olduğu İnsan Hakları raporunu sayın Üskül'e takdim etti. Bu ziyarette sayın Seyit Tümtürk, yalnız Doğu Türkistan değil, kendini insan hakları savunuculuğuna adanmış bir kişi olan Dünya Uygur Kurultayı başkanı sayın Rabiye Kadir hanım dünya ülkelerini ziyaret etmekte gittiği ülkelerin liderleri ile hatta devlet başkanları veya başbakanları ile görüşmekte, fakat birkaç kez gelmek için çok arzu ettiği Türkiye'ye gelme isteği vize verilmeyerek reddedilmiştir. Aynı din ve kandan olan Türk kardeşlerini ve Doğu Türkistan halkının ikinci vatanı olan aziz Türkiye Cumhuriyeti topraklarını ziyaret etme isteği kendini Türk olarak gören her insan gibi Sayın Rabiye Kadir hanımında hakkıdır, bizler Türkiye Cumhuriyeti topraklarında yaşayan Doğu Türkistanlılar olarak sayın Rabiye Kadir hanım için uygulanan bu engelin kaldırılmasını ve Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin Doğu Türkistan'da yaşanan insanlık dışı uygulamalarını yerinde tespiti için oluşturulacak bir komisyonu Doğu Türkistan'a göndermesini istiyoruz dedi. Dünya Uygur Kurultayı, heyetini dinleyen TBMM İnsan Hakları Komisyonu başkanı sayın Prof. Dr. Zafer ÜSKÜL konunun üzerinde duracağını ve bu konuyu dışişleri bakanlığına taşıyacağını ifade etti.

KAŞGARLI MAHMUT VE DOĞU TÜRKİSTAN PANELİ YAPILDI

26 Şubat Perşembe günü saat 16 da Erciyes Üniversitesi Sabancı kültür sitesinde Kaşgarlı Mahmut ve Doğu Türkistan konulu panel düzenlendi. Doğumunun 1000. Yılında dünyanın çeşitli coğrafyalarında Kaşgarlı Mahmut ve ölümsüz eseri Divanı Lügatit Türk programları ile tanıtıldı. Bunun bir örneği de Kayseri'de

gerçekleştirildi. Erciyes Üniversitesi ile Doğu Türkistan kültür ve dayanışma derneğinin birlikte hazırladığı panelin açış konuşmalarını Rektör Yrd. Sayın Prof.Dr.Metin Hülagu ve Genel Başkanımız Sayın Seyit Tümtürk yaptılar.Sayın Tümtürk kısaca Doğu Türkistan ve 35 milyon Müslüman Türk kardeşimizin Çin tarafından yok edilmeye çalışıldığını, bu duruma hür dünya ülkelerinin duyarsız kaldığını, biran önce harekete geçilmezse Çin'in Doğu Türkistan'da ben Türküm, Müslüman'ım diyen bir tek kişiyi bırakmayacağını dile getirdi.

Oturumu yöneten Erciyes Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanı Sayın Prof.Dr.Nevzat Özkan panele katılan konuşmacıları tanıtarak panelin ilk konuşmasını yaptı. Türk Dünyasının Genel Görünümünden Doğu Türkistan'a ve Kaşgarlı Mahmut'tan Divanı Lügatit Türk'e kadar uzanan konuşmasında ana hatları ile Doğu Türkistan ve Uygur tarihinden ve Türk Boylarından örnekler verdi.

Daha sonra söz alan Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Çağdaş Türk lehçeleri Bölümü öğretim üyesi Sayın Yrd.Doç.Dr.Erkin Emet sinevizyon eşliğinde Divanı Lügatit Türk üzerinde yapılan çalışmaları anlattı. Kaşgarlı Mahmut'un eşsiz eseri Divanı Lügatit Türk'ün yapılan çevirileri ve Divanı Lügatit Türkün dilimize ve Türk dünyasının ortak diline olan yararlarından bahsetti. Sözlerine Doğu Türkistan ve Esaretteki Uygurların günümüzdeki durumunu dile getirerek son verdi.

Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü

Merkezi Türk Folkloru Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Sayın Alimcan İnyet ise "Kaşgarlı Mahmut'un Yurdu Doğu Türkistan konulu bildirisini sundu. Doğu Türkistan'ın yetiştirdiği Türk Dünyası ve dünya insanlığına mal olmuş şahsiyetlerden Kaşgarlı Mahmut,Yusuf Has Hacıp,ve Hoca Ahmet Yesevi'lerinden bahsetti. Bu toprakların bugün Çin'in işgalinde olduğunu ve mezarlarının dahi ziyaret edilemediğini söyledi. Çin'in Dünya medeniyetine mal olmuş bir şahsiyeti torunları olan Uygur halkına ve gençliğine unutturmaya çalışıldığını vurgusunu yapan Sayın Prof.Dr.İnyet, Çin'in ne kadar vahşi bir politika izlediğini aktardı.

Erciyes Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Sayın Prof.Dr.Ümit Tokatlı'da Kaşgarlı Mahmut'un Yitik Eseri Üzerine konuşmasında Divanı Lügatit Türk'ün yalnızca Türk dünyası veya Türk toplumu için önemli olmadığını, bugün incelendiği zaman Arapçadan Farsçaya ve hatta diğer dillere ışık tuttuğu anlaşılmaktadır dedi. Bugün kısmi olarak dillerimizdeki lehçelerde değişiklikler olsa konuşulan dillerde anlaşılmayan veya anlaşılmayacak sözcüklerin olmadığını ifade etti.

Programın konser bölümüne geçmeden önce panele katılan konuşmacılara Erciyes Üniversitesi Rektörü Sayın Prof.Dr.Fahrettin Keleştimur tarafından plaket verildi.

Plaket ve ödül töreninden sonra verilen arada davetlilere Derneğimiz tarafından hazırlanan Doğu Türkistan pilavı ve ayran ikram edildi. 600 kişilik Erciyes Üniversitesi Sabancı Kültür Sitesi Konferans salonunu hınca hınç dolduran davetliler,Üniversite öğretim

üyeleri, öğrenciler, ve Doğu Türkistanlı hemşerilerimiz ve diğer davetliler ikram edilen Doğu Türkistan Pilavını severek ve beğenerek yediler. Salon girişinde derneğimiz tarafından hazırlanan Gökbayrak dergisi standı ile Doğu Türkistan'ı resimlerle anlamak adına düzenlemiş olduğumuz resim sergisini gezdiler.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk Dünyası Müzik Topluluğunun sahnedeki yerini alması ile sanat yönetmeni Savaş Demiral yönetiminde Türk Dünyasından ve Anadolu'muzdan Türküler, şarkılar ve ezgilerden oluşan bu müzik programı ile hoş bir vakit

geçirme fırsatı elde ettiler. Grup Doğu Türkistanlı sanatçı Koreş Kösem'in Özgürlük meşalesi yansın her yerde isimli şarkısını söylediler. Panel akşam saat 21.00 de sona erdi. Yapılan etkinliğin gerçekleşmesine vesile olan başta Erciyes Üniversitesi Rektörümüz Sayın Prof.Dr.Fahrettin Keleştimur ve toplantının organizesinde emeği geçen öğretim üyelerimize ve bu toplantıya katılarak desteklerini esirgemeyen kıymetli davetlilerimize ve değerli öğrenci kardeşlerimize Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği olarak en derin kalbi şükranlarımızı sunarız.

ŞARKI TÜRKİSTAN TARİHİ

Mehmet Emin BUĞRA
Çeviri: Gökbayrak

Hıristiyan misyonerlerinin bunun gibi uydurmaları Mısır, Suriye, Türkiye, Tunus ve Fas gibi Orta Doğu ve Kuzey Afrika tarihçilerinin eserlerinde çokça bulunur. Moğol devleti zamanında Rum papazları Moğolistan'a birkaç kez misyoner göndererek Cengiz Han'ın çocuklarını ve Türk kabilelerini Hıristiyanlığa çekmek için gösterdiği çabalarının sonuçsuz kaldığı Avrupa tarihçilerinin söz birliği ile ortaya koyduğu bir konudur. Markopolo da Rum papazı tarafından Moğolistan'a gönderilen bir keşiş idi. Bu kişi Moğolistan ve Çin'e giderek bir dönem Kubilay Han'ın yanında mevki de elde etmiştir. 25 yıl Moğolistan ve Çin'de Hıristiyanlığı yayma çabasında bulunmuşsa da hiçbir sonuç elde edemeyip seyahatnamesini yazarak geri dönmüştür. Avrupalının her söylediği sözü gerçek olarak kabul eden bazı günümüz Doğu tarihçileri yukarıda bahsedilenlere hiç araştırmadan kitaplarında yer vermişlerdir. Oysa daha önceki Hıristiyan yazarların ve günümüzdeki misyonerlerin Türk ve İslam camiası hakkındaki uydurmalarını incelemeyen onaylamanın zamanı geçmiştir. Günümüzde her şey incelenir, araştırılır olmuştur.

Moğol hükümeti döneminde Hıristiyan papalarının yaptıkları çalışmaları hakkında Türk Tarih Kurumu tarafından yayınlanan Genel Tarih'ten bir bölüm sunacağım:

Cengiz Han'ın yasalarına son derece bağlı olan çocukları yönetimi altındaki insanların düşünce özgürlüğüne hiç karışmamıştır. Etrafında Müslüman, Hıristiyan, Budist, Şaman ve diğer mezheplere tabi olan kimseler bulunmuşlardır. Onlara her şeyde eşit davranırlardı. Bir dönem Rum papazları peş peşe misyoner göndererek Moğol devletini Hıristiyan yapmak için girişimde bulunmuş ve haçlı seferlerinde ulaşamamış Müslümanları mağlup ederek zulmetmekten ibaret olan emellerine bu şekilde ulaşmayı hayal etmişlerdir. Ancak Cengiz Han'ın torunlarından birkaç kişi ve eşlerini Hıristiyanlığa çekmeyi başarmış olsa da çabaları sonuçsuz kalmıştır. Çünkü Cengiz Han imparatorları papazların elinde oyuncak olmayı aklına bile getirmemişlerdi. Moğol imparatorluğuna tabi bölgelerden Çin hariç hepsinde İslamiyet en etkin tesire sahipti. Altın Ordu hanları,

Çağatay hanedanı ve İli Hanlar Müslüman olunca diğer Türk kavimleri de İslamiyet'e girdiler. Kara Hitayların Devlet Yapısı Kara Hitaylar uzun dönem Çin'de yaşadıkları için resmi işlerinde Çince kullanmışlardır ve devlet yönetimindeki çoğu isim Çince idi. Ancak hükümdarların unvanı Türkçe Gürhan idi.

Askeri işler doğrudan Gürhan'a bağlıydı. Komutanların yönetimindeki asker sayısı 100'ü geçmezdi. Gürhan, korumasındaki yerel beyliklerin iç özgürlüğüne saygı göstererek geçmiş bölümlerde defalarca dile getirilen Türk devletleri geleneğine uymuştu. Maliye düzeni Çin'de uygulanmakta olan düzen ile aynı olup her ailenin her yıl devlete belli miktarda vergi verme zorunluluğu vardı. Bu düzen Orta Asya'da daha yakın zamana kadar devam etmiştir. Halk dini ve sosyal yaşamında özgür olup, devlet bunlara karışmazdı. Tüm dinler serbestti. Batı Türkistan ve Doğu Türkistan'da (Kuçu, Beşbalık, Kumul, Kingit'teki Budist Uygurlar ve Terim, Çerçen bölgelerindeki Budist Sarı Uygurlar hariç) Müslümanlar yaşardı. Ancak Aral Gölü civarındaki küçük bir kabile Hıristiyan Nesturi mezhebindeydi. O bölgede de Müslümanlar çoğunluktaydılar. İslam ilimleri ve medeniyetindeki gelişme Kara Hitay döneminde de Karahanlılar dönemindeki düzeyini koruyabilmişti. Balasagun, Kaşgar, Hoten, Barsigan, Talas, İlibalık ve Batı Türkistan'da büyük alimler yetişmiştir ve meşhur kitaplar yazılmıştır. Arap edebiyatı konusundaki Miftahululum kitabının yazarı İmam Yakub Yusuf el Sekkaki Balasagun alimlerindendi. Hanefi mezhebinin en muteber kitaplarından olan Hidaye'nin yazarı da Ebul Hasan Burhanuddin Mergilanili alimlerinden olup en doğru fetva kitabını yazan İmam Kadıhan da Özkentli idi. Bu iki zat Kara Hitaylar döneminde yetişmiş İslam alimlerindedir. Kara Hitaylar döneminde Doğu Türkistan'da yaşayan Müslümanlar sayıda olduğu gibi medeniyet bakımında da diğerlerinden üstün durumdaydılar. İşte bundan dolayı Doğu Türkistan'da gerek Kara Hitaylar döneminde, gerek Moğol döneminde İslam medeniyetinin diğer din ve medeniyetlere nazaran daha üstün durumda olduğunu tarih sayfalarında görmekteyiz.

Devamı gelecek sayıda olacaktır.

**S.S.
SİNAN KENT**

KONUT YAPI KOOPERATİFİ

Sizleri ev sahibi
yapabilmek için sabırla,
gayretle bütün çabamızla
çalışıyoruz.

Bahçelievler Mah. Sinan Kent Sit. Yön. Bin. Mimarsinan Kas. KAYSERİ
Telefon: 0352 241 35 61 Faks: 241 35 62 email: sinankent@sinankent.com

ALFA
YAPI İNŞAAT

Yusuf ALTINOK

Gevher Nesibe Mh. Tekin Sokak
Elit İşhanı Kat. 4 No:15 KAYSERİ
Tel:0.352 232 30 80 -84
Fax:0.352 232 30 86

ÖZKAR Grup

ÖZKAR İnşaat

Yıldırım Beyazıt Mah. Uzay Cad. No: 48 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 233 51 10 Fax : 0.352 233 38 30
E-mail : infaat@oz-kar.net

ÖZKAR Enerji

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 47 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 16 87 (pbx)
Fax: +90 352 321 16 84
E-mail : enerji@oz-kar.net

ÖZKAR Metal

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 49 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 39 39 (pbx)
Fax: +90 352 321 39 43
E-mail : metal@oz-kar.net

ÖZKAR Ahşap

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 47 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 10 95 (pbx)
Fax: +90 352 321 16 84
E-mail : ahsap@oz-kar.net

ÖZKAR Diştic

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 47 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 15 70 (pbx)
Fax: +90 352 321 16 84
E-mail : distic@oz-kar.net

